

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Allmänhetens förtroende för revision

- En studie av invånare i Göteborgs kommun

Magisteruppsats i Företagsekonomi
Externredovisning
Vårterminen 2013

Handledare:
Professor Olov Olson

Författare:
Per-Johan Franck
Daniel Gratjov

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning, Magisteruppsats, VT 2013.

Författare: Per-Johan Franck och Daniel Gratjov.

Handledare: Professor Olov Olson.

Titel: Allmänhetens förtroende för revision – En studie av invånare i Göteborgs kommun.

Bakgrund och problem: Allmänhetens förtroende för revision är en viktig faktor för såväl aktiemarknadens effektivitet som samhällets fortlevnad. Detta stärks bland annat av att en stor andel av den svenska allmänheten direkt eller indirekt är ägare av svenska aktier eller fonder. Ett antal vetenskapliga studier samt icke-vetenskapliga utredningar presenteras som antyder att vissa faktorer är väsentliga för förtroende för bland annat revision och revisorer.

Syfte: Uppsatsens syfte är att undersöka om allmänheten har förtroende för revision samt hur ett antal på förhand utvalda faktorer påverkar detta eventuella förtroende.

Avgränsningar: Studien avgränsas till förtroende för revision av publika bolag i Sverige. Vidare är också offentliga bolag bortvalda i studien, då dessa strukturellt skiljer sig avsevärt från övriga bolag. Specifika redovisningsskandaler kommer inte att studeras. Den empiriska studien har vidare avgränsats till allmänheten i Göteborgs kommun.

Metod: En enkätundersökning riktad till invånare i Göteborgs kommun har genomförts vilket resulterat i svar från 137 respondenter. Det empiriska materialet har analyserats såväl deskriptivt som i anslutning till teori om förtroende för revision.

Resultat och slutsatser: Endast en tiondel av invånarna i Göteborgs kommun har stort förtroende för revision och hela tre av fyra respondenter har varken stort eller litet förtroende för revision. Fyra av tio respondenter i den undersökta populationen har bristfälliga kunskaper om en revisors arbetsuppgifter. Vår studie visar att faktorerna förtroende för samhälle och sekundära källor (som exempelvis massmedia och hörsägen) har betydelse för förtroendet för revision medan personlig kontakt och utbildningsnivå inte har det.

Förslag till fortsatt forskning: En studie hur revisorer och allmänhet interagerar välkomnas av oss. Det hade också varit intressant att undersöka hur förtroendet ser ut i den grupp som verkligen vet vad revision innebär. Om denna slutsats varit känd, skulle revisionsbranschen veta om förtroendeproblematiken är ett relevant problem eller inte. Vidare hade det varit intressant att se hur såväl branschorganisation som enskilda revisionsbyråer arbetar med att förbättra allmänhetens förtroende för revision. Slutligen hoppas vi på fler framtida studier om allmänhetens förtroende för revision på såväl nationell som internationell nivå.

Nyckelord: Allmänheten, förtroende, revision, revisor, Göteborgs kommun.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare professor Olov Olsson för all den hjälp och vägledning som vi fått under författandet av denna uppsats. Vi vill också rikta ett stort tack till Yoshihiro Sato för vägledning i vårt statistiska arbete. Avslutningsvis vill vi också tacka våra opponenter Annie och Sofia för värdefulla tankar och åsikter under processens gång.

Göteborg, maj 2013

Per-Johan Franck

Daniel Gratjov

Förkortningar

FAR	Föreningen auktoriserade revisorer
GAAS	General Accepted Auditing Standards
IAASB	International Auditing and Assurance Standards Boards
IESBA	International Ethics Standards Board for Accountants
IESBA-koden	Code of Ethics for Professional Accountants
ISA	International Standards on Auditing
OLS	Ordinary least square
OSU	Obundet slumpmässigt urval
PCAOB	Public Company Accounting Oversight Board
SCB	Statistiska centralbyrån
VIF	Variance Inflation Factor

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Problemformulering	2
1.3	Forskningsfrågor och syfte	4
2	Referensram	5
2.1	Revisionens roll och syfte	5
2.1.1	Syftet med revisorns arbete i nuvarande reglering	6
2.2	Förtroendeteori	6
2.2.1	Mayer, Davis och Schoormans förtroendemodell	7
2.2.2	Systemförtroende och personligt förtroende	9
2.2.3	Interaktion mellan systemförtroende och personligt förtroende	10
2.3	Teori om förtroende för revision	11
2.3.1	Utredningar och empiriska studier om förtroende för revision	12
2.4	Sammanfattning referensram	14
2.5	Vår modell för förtroende för revision	16
3	Empirisk metod	17
3.1	Datainsamling	17
3.2	Avgränsningar	18
3.3	Enkätkonstruktion	19
3.3.1	Enkätfrågornas utformning	19
3.4	Statistisk modell	22
3.4.1	Modellantaganden	23
3.5	Reliabilitet och validitet	24
4	Våra hypoteser	26
5	Analys	29
5.1	Deskriptiv statistik från datamaterialet	29
5.2	Statistisk analys	31
5.2.1	Respondenternas kön	32
5.2.2	Respondenternas ålder	32
5.2.3	Respondenternas utbildningsnivå	32
5.2.4	Respondenternas kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor	33
5.2.5	Läst/hört/diskuterat revisorer/revision av publika bolag i Sverige	33
5.2.6	Respondenternas förtroende för samhälle i stort idag	34
5.2.7	Respondenternas kunskap om revisorns huvudsakliga arbetsuppgifter	34
5.3	Statistisk analys tillsammans med teori om förtroende för revision	35
6	Slutsatser, diskussion och bidrag	36
6.1	Förslag till fortsatt forskning	37
7	Källförteckning	38
7.1	Litteratur	38
7.2	Undersökningar	40
7.3	Elektroniska källor	40
8	Appendix	41
8.1	Enkätundersökning	41
8.2	Statistik från SCB	42
8.3	Robusthetstester	43

Lista över figurer, tabeller och diagram

Figur 1. Föreslagen modell för förtroende. Fritt översatt från Mayer m.fl. (1995).....	8
Figur 2. Vår konceptuella modell av förtroende för revision.....	16
Tabell 1. Bemötta/tillfrågade medborgare/respondenter med tillhörande svarsfrekvenser.....	18
Tabell 2. Deskriptiv statistik från vårt datamaterial.....	29
Tabell 3. Svarsfrekvens på respondenternas uppfattning om vilka en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter är.....	30
Tabell 4. Resultat av vår multipla OLS-regression. Ostandardiserade b-koefficienter, t-värden inom parenteser. Data från STATA 12.....	31
Tabell 5. Statistik från statistikdatabasen på SCB.se jämför av författarna egenhändigt bearbetad data.....	42
Tabell 6. Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test.....	43
Tabell 7. Whites generella test.....	43
Tabell 8. Jarque-Beras test.....	45
Diagram 1. Respondenternas kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor.....	29
Diagram 2. Respondenternas förtroende för revision respektive samhälle.....	30

1 Inledning

Samhället är en komplex struktur skapad av dess medborgare där institutioner konstruerats för att sköta specifika uppgifter i allmänhetens intresse. Komplexiteten i detta samhälle leder till att det finns en informationsasymmetri mellan uppdragstagaren (institutionerna) och uppdragsgivaren (det allmänna, eller om man så vill, allmänheten). Förtroende är det sociala kitt med syfte att hantera och reducera denna komplexitet. Förtroendet utgörs av ett engagemang på förhand, med förbehåll om att när som helst kunna raderas genom ett snabbt återkallande (Luhmann 2005, Rothstein 2003).

Revision innebär att anskaffa och utvärdera företagsinformation för att kunna göra ett professionellt utlåtande kring densamma och därefter kommunicera resultatet till olika intressenter, däribland allmänheten - vilka också instiftat uppdraget (ytterst lagstiftaren). Det är viktigt att denna process fungerar för att de intressenter som revision är till för skall kunna ha förtroende för den. Finansmarknadsminister Peter Norman har länge kritiserat revisionsbranschen för att ducka för förtroendefrågan kring densamma. I en artikel i Svenska Dagbladet (2010) konstaterar finansmarknadsministern:

Fungerar inte revisionsbranschen, då dör marknadsekonomin helt.

Uttalandet må vara en överdrift, men utgör samtidigt ett obestridligt intryck av att Peter Norman anser ämnet vara mycket relevant. I kommande delkapitel presenteras ett antal argument som visar att finansmarknadsministerns kritik är befogad.

1.1 Bakgrund

Mängden information som ges om en tillgång som skall överlåtas har stor betydelse för transaktionskostnaderna för uppgörelsen – ju mindre information som finns tillgänglig, desto mindre är en köpare beredd att betala för tillgången (Akerlof, 1970). Tillgången skulle exempelvis kunna vara ett företag. En förutsättning för att sambandet ska gälla borde rimligen vara att informationen är korrekt och tillförlitlig för att den ska kunna utgöra någon nytta för köparen. Om tillgången som tidigare nämns är ett företag, bör rimligen en korrekt utförd revision ha en positiv effekt på såväl transaktionskostnad som förtroende. Det vill säga att den förstnämnda sänks och att aktiemarknaden blir mer effektiv som följd.

I ett samhälle finns en grad av förtroende mellan dess individer, vilka utgör allmänheten. Allmänheten investerar i samhället genom att företagen betalar in deras källskatt. Förutom detta betalar företagen även in slutkonsumenternas moms. Därutöver betalar företagen också sociala avgifter, vilka utgör förmåner som tillsammans med de tidigare nämnda skatterna utgör en betydande del av det allmännas totala intäkter. En förutsättning för en stats fortlevnad och utveckling är att skatteuppbörden bibehålls på en rimlig nivå. Förutsatt att graden av förtroende är hög mellan samhällets individer bör det rationellt sett finnas ett intresse för att det ska förbli så. Avsaknad av förtroende för samhällets institutioner anses av Kaplanoglou & Rapanos (2012) vara den huvudsakliga orsaken till senaste årens kris i Grekland. Om allmänheten har ett sviktande förtroende för att revision av att företagen sköter uppbörden av skatt, vilken är fundamental för samhällets fortlevnad, bör detta absolut inte negligeras.

Allmänheten är en betydande investerare i marknadsnoterade svenska bolag. Statistik från SCB (2012) visar att svenska hushåll vid utgången av år 2012 ägde aktier till ett värde av 10,8 % av det totala marknadsvärdet noterat på svenska marknadsplatser. Vidare är 14,9 % av den svenska befolkningen, det vill säga lite drygt 1,4 miljoner människor, direkta ägare av aktier i marknadsnoterade bolag (ibid).

Till denna andel räknas inte det indirekta ägande som uppkommer genom exempelvis fond-, försäkrings- eller pensionssparande. Enligt en icke-vetenskaplig utredning genomförd i början av 2012 av TNS-SIFO Prospera (2012) på uppdrag av Fondbolagens förening sparar 76 % av den svenska befolkningen i åldersgruppen 18-74 år i fonder, privat eller via tjänstepension. Inkluderas sparandet i premiepensionsfonder uppgår andelen till 100 %. Notera att ett sparande i en fond inte automatiskt innebär ett indirekt ägande i ett svenskt marknadsnoterat bolag. Detta indikerar på att andelen intressenter i svenska marknadsnoterade företag från allmänheten troligtvis är högre än andelen som är direkta ägare av aktier, vilket gör förtroendet för revision av dessa bolag relevant.

1.2 Problemformulering

I en antologi med titeln *Auditing, Trust and Governance* diskuteras ett antal problem med revision, förtroende och bolagsstyrning i flera europeiska länder. En av slutsatserna i boken är att det är svårt att mäta och definiera en förtroendekris, vilket får som följd att orsakerna till förtroendekrisen för revision i Europa står oklara (Quick, Turley & Willekens, 2008).

Porter (1993) har i en Nya Zeeländsk studie analyserat allmänhetens förväntningar på revision, vilket till viss del anknyter till förtroendet för revision men framförallt också till respondenternas kunskap om densamma. I Sverige har det gjorts ett fåtal utredningar och vetenskapliga studier om förtroende för revision, varav utredningarna härstammar från professionens branschorganisation FAR. Undersökningsföretaget Skop har på uppdrag av FAR genomfört två olika utredningar om förtroende för revisionsbranschen/revisorer år 2011 respektive år 2012. I Skops två utredningar tillfrågades tre intressentgrupper: politiker, företagare/företagsledare och allmänheten (FAR, 2011 & 2012).

Resultatet visade att det var ett stort glapp mellan allmänheten och de två förstnämnda intressentgrupperna. Gemensamt för Skops båda utredningar är att de är icke-vetenskapliga utredningar som endast berör förtroendeproblematiken ytligt och skiljer sig åt mellan åren. Två magisterstudenter vid Lunds universitet försökte i en uppsats våren 2012 att utreda de bakomliggande faktorerna till vad som skapar och påverkar allmänhetens förtroende för revisorer, men dessvärre är såväl den statistiska modellen som det empiriska underlaget svagt i studien. Magisterstudenternas uppsats baserades på Skops utredning från 2011.

Med anledning av avsaknaden av information och brister i tidigare nämnda utredningar och studier, finansmarknadsminister Normans uppmaning till en diskussion kring förtroendet för revisionsbranschen och den inverkan densamma har på samhället som diskuteras ovan, anser vi att ämnet är intressant för en fortsatt studie. En intressant frågeställning är vad det är som gör att förtroendet för revisionsbranschen är så pass lågt hos den svenska allmänheten kontra företagare/företagsledare och politiker.

Det finns sedan tidigare forskning på området förtroende och redovisning/revision. Neu (1991) konstaterar att det är viktigt att upprätthålla ett högt förtroende hos allmänheten då kunskapen i denna grupp generellt är låg. Begreppet kunskap som Neu nämner kan tänkas vara indelat i flera faktorer, varav exempelvis kontakt med en revisor kan tänkas vara en. Schaub (1996) menar att kommunikation mellan revisor och klient spelar en betydande roll för den sistnämndes förtroende för revisorer. Notera dock att detta gäller klienten och inte allmänheten, vilket studien ämnar undersöka. Liknande studier har även genomförts i Sverige, se vidare Larsson (2007).

Rezaee (2004) ifrågasätter vidare huruvida revision kan anses tillförlitlig med anledning av all rapportering om manipulation av finansiella rapporter på senare tid. Ifrågasättandet antyder att sekundära källor som exempelvis massmedia skulle kunna utgöra en faktor som påverkar allmänhetens förtroende för revision.

Schaubs och Rezaees slutsatser indikerar att personlig kontakt och sekundära källor kan vara av betydelse för förtroendet för revision, medan Neu väljer att använda det betydligt vidare begreppet kunskap. Utifrån ovanstående resonemang kan man tänka att såväl kunskap, personlig kontakt och sekundära källor kan utgöra väsentliga faktorer för allmänhetens förtroende för revisionsbranschen.

1.3 Forskningsfrågor och syfte

Vi ämnar genomföra en undersökning med avstamp i tidigare forskning och utredningar, som tar hänsyn till den information och de statistiska brister som nämnts ovan, för att besvara de forskningsfrågor som definieras nedan. Ovanstående problemdiskussion mynnar ut i följande forskningsfrågor:

- Har allmänheten förtroende för revision?
- Vad påverkar allmänhetens förtroende för revision?

Uppsatsens syfte är alltså att undersöka om allmänheten har förtroende för revision samt hur ett antal på förhand utvalda faktorer påverkar detta eventuella förtroende. Dessa faktorer kommer att presenteras mer ingående i kommande avsnitt nedan.

---

2 Referensram

För att kunna analysera allmänhetens förtroende för revision behöver begreppet revision och dess roll och syfte behandlas. Därefter utreds begreppet förtroende. Vidare sammankopplas begreppen förtroende och revision följt av en genomgång av tidigare utredningar och empiriska studier på området. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning av kapitlet och vår modell för förtroende för revision.

2.1 Revisionens roll och syfte

Målet med en revision är att göra ett professionellt uttalande, det vill säga en revisionsberättelse, baserat på årsredovisning och bokslut samt ledningens och styrelsens förvaltning av bolaget. På så vis skapas trovärdighet för bolagets finansiella rapporter samt förtroende för ledningen i relation till bolagets intressenter (Larsson, 2007). Detta innebär att säkerställandet av att informationen i bolagets finansiella rapporter är korrekt åligger dess ledning och styrelse. Sammanfattningsvis medför revision tillförlitlighet till och reducerar risk i de finansiella rapporterna vilket gynnar såväl ägare som bolagsledning (Eilifsen m.fl., 2006).

Den moderna revisionen föddes under den industriella revolutionen då företagen blev tvungna att låna kapital för att kunna finansiera sin expansion. På kapitalmarknaden kunde publika bolag sälja av små ägarandelar, aktier, för att på så vis erhålla kapital från ett stort antal investerare och långivare. Genom detta separerades ägandet från den dagliga driften av företaget, vilket skapade ett utrymme för informationsasymmetri mellan ägarna och bolagsledningen. Informationsasymmetri innebär att bolagets ledning rent generellt har mer information om verksamheten och den ”faktiska” finansiella ställningen än vad ägarna har. Detta leder till att bra och dåliga företag/produkter inte kan särskiljas och därmed inte heller prissättas på ett korrekt sätt. Detta fenomen är väl behandlat i litteraturen och benämns exempelvis *the lemons problem* och *adverse selection* (Akerlof, 1970).

Jensen & Meckling (1976) behandlar den så kallade agentteorin, att det kan uppstå en intressekonflikt till följd av att bolagsledningens och ägarnas mål inte överensstämmer. Om båda parter har som mål att maximera sitt egenintresse, kommer inte alltid bolagsledningen att agera för ägarnas bästa (Eilifsen, Messier, Glover & Prawitt, 2006). För att minska denna intressekonflikt samt de problem som uppstår till följd av informationsasymmetri, åläggs ofta bolagsledningen med rapporteringskrav där de skall presentera hur de har förvaltat ägarnas resurser. De finansiella rapporterna i sig är emellertid

inget som korrigerar intressekonflikten. Bolagsledningen rapporterar trots allt resultatet av sina handlingar under perioden och är därmed fortfarande i en position där de kan ha incitament att manipulera rapporterna. I detta sammanhang uppstår behovet av revision.

Davis, Schoorman & Donaldson (1997) vänder på resonemanget i agentteorin när de presenterar den så kallade Stewardship-teorin. Teorin definieras av situationer där bolagsledningen inte eftersträvar egna mål utan snarare agerar som en form av förvaltare, vars mål är samma som aktieägarnas. En bolagsledning som agerar enligt denna teori bör ha ett egenintresse i att få verksamheten reviderad, för att på så vis kunna locka till sig investerare.

2.1.1 Syftet med revisorns arbete i nuvarande reglering

International Auditing and Assurance Standards Boards (IAASB) är det normgivande organ som utvecklar och publicerar standarder för revision, kvalitetskontroll och liknande tjänster. International Standards on Auditing (ISA) är det internationella regelverk vilket i många länder styr hur en revision skall genomföras. Ramverket ger, jämte nationell lagstiftning som Revisionslagen (1999:1079) och Revisorslagen (2001:883) i Sverige, direktiv för att överensstämna med god revisionssed respektive god revisorssed.

ISA 200 definierar övergripande syftet med en oberoende revisors arbete och en uppförandekod för revision. Standarden definierar att en revisor skall uppfylla relevanta etiska krav relaterade till engagemang som innefattar revision av finansiella rapporter. Revisorn ska även utöva en professionell skepticism och göra professionella bedömningar i planerandet och genomförandet av en revision. I det förklarande materialet till standarden utvecklas innebörden av ovanstående genom att såväl revisorn som revisionen ska överensstämna med International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA) *Code of Ethics for Professional Accountants* (IESBA-koden). I IESBA-koden anges att de grundläggande principer som en revisor bör tillämpa är *integritet, objektivitet, professionell kompetens* (förmåga), *tystnadsplikt* samt *professionellt uppförande*.

2.2 Förtroendeteori

Förtroende som begrepp har under en lång tid varit ett forskningsområde inom flera discipliner. Vikten av förtroende har berörts inom områden såsom kommunikation, ledarskap, målstyrning, förhandling, spelteori etcetera. Trots den omfattande forskning som bedrivits, har forskarna haft svårt att enas om en gemensam definition på begreppet. Komplexiteten i begreppet förtroende och svårigheterna att enas om en gemensam definition beskrivs av Dirks

och Ferrin (2001) som beskriver begreppet enligt följande: *"trust is a complex psychological state that may consist of different dimensions"*.

Baldvinsdottir, Hagberg, Johansson, Jonäll & Marton (2011) har genomfört en litteraturstudie om förtroende för redovisning (revision utelämnas inte i studien med motiveringen att områdena till viss del går in i varandra). Författarna konstaterar att det finns mycket forskning på redovisningsområdet och att denna tenderar att öka över tiden. Däremot saknas en gemensam överenskommelse om vad förtroende är, vilket enligt dem utgör ett hinder för forskningens fortsatta utveckling. Vidare finner författarna att antalet definitioner av förtroende är begränsat sett till hur mycket forskning som bedrivits inom forskningsfältet. I endast 16,8 % av de 196 undersökta artiklarna använder författarna sig av en precis definition av förtroende.

2.2.1 Mayer, Davis och Schoormans förtroendemodell

Mayer, Davis & Schoorman (1995) har skapat en modell med syfte att avspegla vad som är fundamentalt för förtroende individer emellan. Författarna definierar förtroende som *"den förtroendegivande partens vilja att göra sig sårbar inför den förtroendetagande partens handlingar, baserat på att en förväntan om att den senare skall utföra en speciell handling som har betydelse för den förstnämnde"* (fritt översatt Mayer m.fl., 1995).

Benägenheten att lita på andra människor skiljer sig individer emellan. Förtroendebenägenhet kan ses som en allmän benägenhet att ha förtroende för andra parter. Mayer m.fl. (1995) definierar begreppet enligt följande; ju högre den förtroendegivande partens förtroendebenägenhet är, desto högre är förtroendet för förtroendetagaren, före det att information om densamma finns tillgänglig. En individs förtroendebenägenhet antas bero på faktorer så som individens utvecklingsstadium, personlighet och kulturella bakgrund (ibid).

När förtroendebenägenhet dras till sin yttersta gräns talar man om blint förtroende. Vissa individer tenderar upprepade gånger att ha förtroende för någon eller någonting, där de flesta människor inte skulle ha motiv till att ha det. Omvänt finns det individer som är ovilliga att ha förtroende i de flesta tänkbara situationer, oberoende av om omständigheterna är sådana att de skulle stödja detta (Mayer m. fl., 1995). Vad som är viktigt att ta hänsyn till när det gäller förtroendebenägenheten hos förtroendegivaren är att denne kan ha olika nivåer av förtroende för olika förtroendetagare. Således är förtroendebenägenheten i sig otillräcklig för att förklara förtroendet mellan individer (ibid).

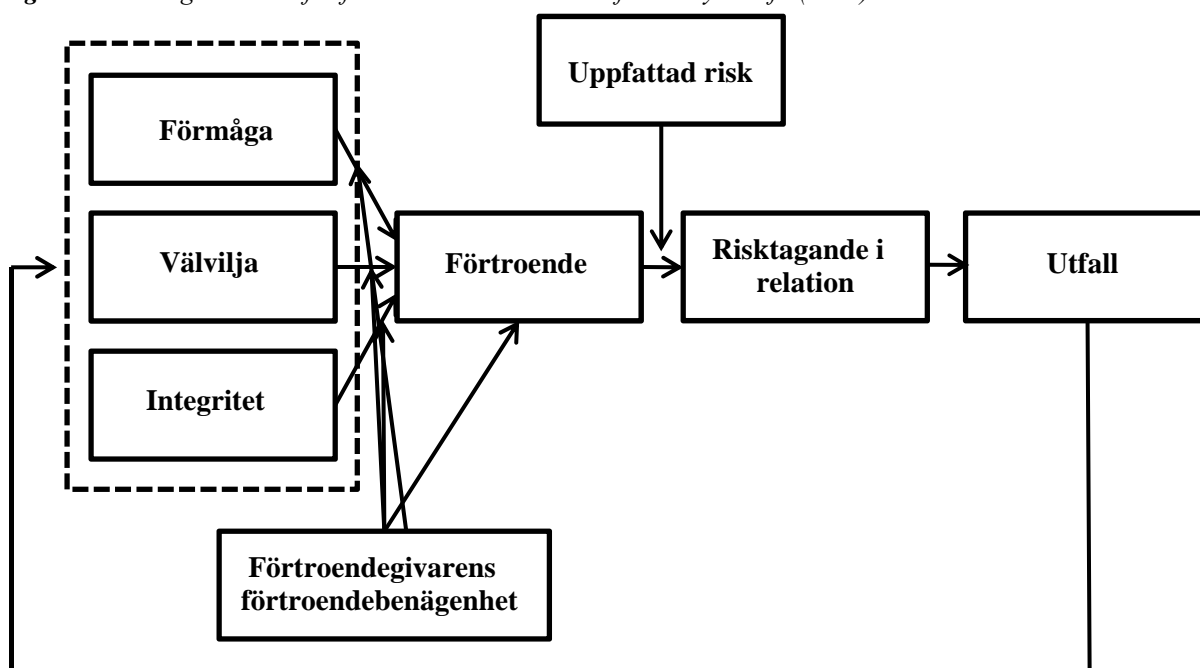
Mayer m.fl. (1995) har genomfört en granskning på faktorer som är orsak till skapandet av förtroende. De finner att trots att ett stort antal faktorer har föreslagits, finns det tre faktorer som förekommer ofta i litteraturen: *förmåga*, *välvilighet* och *integritet*. Som grupp tycks dessa tre förklara en stor del av förtroendet för förtroendetagaren.

Förmåga är den samling färdigheter och egenskaper som gör det möjligt för den förtroendetagande parten att få inflytande inom vissa specifika områden. Inom dessa områden kan den förtroendetagande parten vara mycket kompetent, vilket också leder till att individer får ett förtroende för uppgifter som hamnar inom området. Däremot kan den förtroendetagande parten sakna erfarenhet från andra områden och för uppgifter inom dessa områden saknar han då, enligt författarna, förtroende.

Välvilja är enligt författarna i vilken utsträckning den förtroendetagande tros vilja utföra goda handlingar gentemot den förtroendegivande parten, utan att vinna något på det själv.

Förhållande mellan *integritet* och förtroende innebär enligt Mayer m.fl. (1995) att den förtroendegivande parten har uppfattningen att den förtroendetagande parten följer en uppsättning principer som den förstnämnde finner acceptabla. Huruvida en förtroendetagande part anses ha hög integritet eller inte definieras exempelvis genom principfasthet i en förtroendetagande parts tidigare handlingar (erfarenheter) och goda omdömen om den förtroendetagande parten från utomstående parter (sekundära källor).

Figur 1. Föreslagen modell för förtroende. Fritt översatt från Mayer m.fl. (1995).

Baldvinsdottir & Johansson (2006) sammanfattar Mayer m.fl. (1995) genom att beskriva en förtroendeingivande person som någon som har *förmågan* att lösa en beordrad arbetsuppgift, tar ansvar för sina handlingar och även i svåra situationer visar *välvilja*, det vill säga värnar om andras intressen. Slutligen måste också den förtroendeingivande personen ha den *integritet* som krävs för att stå fast vid sina ställningstaganden.

Vi ämnar använda denna modell då de egenskaper som en revisor bör ha enligt nuvarande normsättning (ISA) väl överensstämmer med de egenskaper som Mayers modell bygger på.

2.2.2 Systemförtroende och personligt förtroende

Busco, Riccaboni & Scapens (2006) definierar förtroende enligt följande: “*trust is a mechanism that can reduce uncertainty in contexts of interaction and facilitate the functioning of organizational systems through the behavior of social actors*”. Definitionen innefattar såväl enskilda individer som ett system, som exempelvis redovisning och revision. Luhmann (2005) väljer också att dela in begreppet förtroende i dessa två kategorier och benämner dem *personligt förtroende* och *systemförtroende*.

Personligt förtroende bygger på att det finns ett förtroende för en individs personliga egenskaper, medan *systemförtroende* bygger på att det finns ett medvetet ömsesidigt förtroende mellan samhällets medborgare och myndigheten eller specialisten. Detta ömsesidiga förtroende är ett krav för att myndigheten eller specialisten överhuvudtaget skall kunna vara verksam (ibid).

2.2.2.1 Systemförtroende

Dagens demokratiska samhällen vilar på ett antal institutioner som medborgarna hyser ett större eller mindre förtroende för. De viktigaste institutionerna är de som reglerar utövandet av makt, bestämmer innebörden av begreppet sanning och reglerar ekonomin (Baldvinsdottir & Johansson, 2006). Rothstein (2003) menar att ju fler individer i ett samhälle eller i en organisation, som har många spridda sociala relationer med andra medborgare som de anser vara pålitliga, desto större är tillgången på socialt kapital. Socialt kapital utgörs av individernas deltagande i formella och informella sociala nätverk, deras normer om ömsesidighet och deras grad av mellanmänsklig tillit. Ju större tillgången är på socialt kapital, desto mindre är riskerna att människor hamnar i sociala fällor, det vill säga att individer misstror andra medborgares goda vilja och därigenom skapar en ond spiral med urholkning av förtroende som följd i samhället. Återskapande av förtroende när det en gång urholkats är belagt med stora svårigheter (ibid).

Systemförtroende innebär att ha förtroende för ett system och att systemet har tillfredsställande interna kontroller som gör att det går att lita på. Vidare är organisationer sociala system som existerar inom det komplexa samhället, vars syfte är att reducera komplexitet och göra samhället mer förståeligt för människorna. Systemförtroende bidrar på så vis till att hålla samman organisationer och samhällen (Luhmann, 2005).

Systemförtroendet fordrar en betydande fackkunskap för att kunna kontrolleras, vilket innebär att enbart en specialist kan granska tillförlitligheten av den aktuella organisationen. Det krävs att man har en god kunskap om exempelvis organisationens uppbyggnad, handlingsplan och anställda för att kunna vara specialist på området (ibid).

Detta försvårar kontrollen över förtroendet och leder till att enbart individer inom den aktuella organisationen kan kontrollera detta. Medborgarna i samhället får istället lita på att organisationerna sköter sin egenkontroll och funktionsduglighet. Detta gör systemförtroendet diffust menar Luhmann (2005) och därtill motståndskraftigt mot enskilda besvikelser som kan förklaras bort som specialfall, medan det personliga förtroendet i kontrast kan smulas sönder av obetydliga incidenter. Genom detta blir systemförtroendet i mindre grad föremål för diskussion och denna osynlighet bidrar till att säkerställa systemförtroendet (ibid).

2.2.2.2 Personligt förtroende

Personligt förtroende handlar om att hysa förtroende för en annan människa. Genom att iaktta någons handlande och personlighet får man en uppfattning om hur tillförlitlig personen är. Denna bedömning är inte alltid hållbar till fullo, men den gäller i stor utsträckning. Det är därför lättare att lita på en vän än på en främling, eftersom ens förväntningar på att vännen ska hålla förtroendet blir högre när man känner till personens värderingar.

Det personliga förtroendet testas först när den förtroendetagande parten har fått möjlighet att bryta förtroendet, men inte gjort det. På det sättet visar personen sin tillförlitlighet. Om syftet med en handling är att vara förtroendeskapande är det viktigt att inte visa att detta är motivet. Det bästa sättet att åtnjuta någons förtroende är att visa att man handlar för den förtroendegivande partens vinning och inte sin egen (ibid).

2.2.3 Interaktion mellan systemförtroende och personligt förtroende

Personligt förtroende och systemförtroende interagerar ofta, då det vanligtvis är individer som är anslutningspunkterna i systemen. Dessa individer har genom sin position möjlighet till personlig kontakt med potentiella användare och kan därigenom absorbera risker genom att försäkra att systemen är trovärdiga (Bachmann, 2001).

Här gäller även det omvända, det vill säga det kan även vara så att systemförtroendet påverkar förtroendet för individer. Är systemet byggt på stabila standarder, regler och förfaranden kan detta bidra till att förstärka förtroendet för individer (Busco m.fl., 2006).

Baldvinsdottir & Johansson (2006) menar att varje gång en *personlig kontakt* etableras med en revisor som leder till att förtroende skapas, bekräftas implicit förtroendet för såväl redovisningen som revisionen som ett institutionellt system. Författarna menar vidare att ett systemförtroende kräver kontinuerlig bekräftelse, på samma sätt som personligt förtroende vilket baseras på personlig kontakt. Upprätthållandet av ett sådant förtroende leder till att exempelvis revisorer får auktoritet i samhället och att samhällets kostnader minskar. Porter (1995) menar till och med att systemförtroendet i många situationer har ersatt det personliga förtroendet då samhället blivit allt mer komplext.

2.3 Teori om förtroende för revision

I kölvattnet av amerikanska företagsskandaler som exempelvis Enron och WorldCom bilades Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) i USA. Dess uppgift var att skapa en lyckad reglering, något som redovisnings- och revisionsbranschen inte själva klarat av (McDonough, 2004). William McDonough, som 2003 utnämndes till ordförande för PCAOB, menar att grundproblemet är att amerikanska företagsledare på 1990-talet förlorade sin moraliska kompass. Girighet, med eskalerande VD-löner och bonusar i en ”kvartalsekonomi” som exempel har enligt författaren legat till grund för ett moraliskt urholkat samhälle där avsaknad av förtroende för redovisning och revision snarare är regel än ett undantag.

Rezaee (2004) menar vidare att tidigare nämnda skandaler och revisionsmisslyckanden antyder att det finns en skillnad mellan vad samhället förväntar sig av revisorer (det vill säga den interna kontrollen i Luhmanns begrepp *systemförtroende*) och vad revisorerna förväntar sig av sig själva, vilket har skapat ett s.k. *förtroendegap*. På liknande vis diskuterar Porter (1993) begreppet *förväntnings- och prestationsgap*, vilket i allt väsentligt innebär samma sak som Rezaees *förtroendegap*. En viktig distinktion är dock att förväntnings- och prestationsgapet kan delas in i ett *prestationsgap* och ett *rimlighetsgap*, vilket i sin tur kan delas in i bristfällig normsättning och prestation från revisorer (*prestationsgap*) respektive orimliga förväntningar (*rimlighetsgap*). Porter (1993) menar att både kritiken och antalet processer mot revisorer är en direkt följd av deras misslyckanden att leva upp till samhällets förväntningar på dem och vidare att sådana misslyckanden leder till ett urholkande av förtroende för revision.

Vidare menar Rezaee (2004) att revisionsfirmornas allt mer diversifierade utbud av tjänster (det vill säga rådgivningstjänster för exempelvis skatt, redovisning med flera) för en och samma klient har påverkat revisorernas objektivitet och oberoende. Tolv förslag som kan minska förtroendegapet nämns till sist av författaren. Fyra av dessa är (vår sammanfattning):

- att branschorganisationen måste bli mer tydliga gällande förtroendegapet och arbeta aktivt för att minska detsamma,
- att såväl stora som små bolag i redovisnings- och revisionsbranschen måste vara mer aktiva i medier för att visa engagemang för att återställa branschens rykte,
- att redovisnings- och revisionsbolagen ska utöka sitt arbete med att hjälpa sina klienter att producera finansiella rapporter med högre hederlighet och tillförlitlighet. Detta innebär även att utbilda och träna såväl egen som klientens personal i att bekämpa, upptäcka och upprätta kontroller för att förhindra bedrägeri, samt
- att revisorer måste vara skeptiska, alerta, professionella, frågvisa och inse samhällsintresset av sitt yrkesutövande (ibid).

Brien (1998) menar att fokus inte bör ligga på etik, utan istället bör varje profession ha ett överordnat mål - i detta fall förtroende. Vägen till målet (förtroende) menar Brien endast kan uppnås genom etiskt handlande. Vidare menar författaren likt Mayer (1995) att samhällen där förtroende (eller socialt kapital om man så vill) är utvecklat tenderar att ha högre följsamhet beträffande sociala normer (ibid).

2.3.1 Utredningar och empiriska studier om förtroende för revision

År 2011 fick Skop i uppdrag av FAR att genomföra en icke-vetenskaplig utredning om förtroende för revisorer (FAR, 2011) hos tre olika intressentgrupper. Intressentgrupperna var företagare/företagsledare, politiker samt den svenska allmänheten. Genom att ställa frågan: ”Hur stort eller litet är ditt förtroende för revisions- och rådgivningsbranschen/revisorer i allmänhet?” till 1 000 svenskar visade Skop att 72 procent av den svenska allmänheten hyser ett stort förtroende för revisions- och rådgivningsbranschen/revisorer. Denna siffra kan jämföras mot intressentgruppen företagare/företagsledare där motsvarande siffra var 81 procent och mot intressentgruppen politikerna där motsvarande siffra var 97 procent.

Vidare undersöker Skop i 2011 års utredning bland annat även utbildningsnivå, vad ett lågt förtroende för revision beror på, hur många svenskar som anlitar en revisor samt andelen som läst, sett eller hört något negativt om revisorer i media. Utredningen kommer fram till att ju högre utbildningsnivå respondenten har, desto högre är förtroendet för revisorer (slutsats 1).

Skop konstaterar även att de svenskar som angett att de har ett lågt förtroende för revision förklarar att detta beror på egna erfarenheter, brist på egna erfarenheter eller en allmänt negativ bild (oegentligheter) av revisorer som skäl för sin uppfattning, utan att säkerställa inbördes rangordning (slutsats 2). Vidare har var fjärde svensk egna erfarenheter av att anlita en revisor (slutsats 3) och bland allmänheten har 28 % läst, sett eller hört något negativt om revisorer i media (slutsats 4, *ibid*). Slutsatserna som presenteras i 2011 års utredning är intressanta för en fortsatt studie. Dessvärre saknar både slutsats 3 och 4 anknytning till förtroende för revision och samtliga slutsatser saknar samvariation mellan de olika faktorerna.

Murath och Nordgren (2012) har i en magisteruppsats författad vid Lunds universitet utgått från Skops utredning 2011 och försökt utreda de bakomliggande faktorerna till vad som skapar och påverkar allmänhetens förtroende för revisorer. Faktorerna som undersökts är förtroendet för revisorer, revisionsskandalers påverkan på förtroendet för revision, andelen av allmänheten som varit i kontakt med en revisor samt allmänhetens syn på revisorns roll. Uppsatsens slutsatser är att personliga interaktioner är den faktor som främst påverkar allmänhetens förtroende för revision medan medias påverkan inte är lika stor. Precis som författarna själva bekänner så är den empiri som presenteras i uppsatsen statistiskt vag. Studien baseras på en korrelationsanalys där endast en faktor för sig ställs mot förtroende för revision. Urvalet i uppsatsens empiriska del bestäms genom en så kallad snöbollsmetod, då respondenterna väljs ut genom att enkätundersökningen sprids via sociala medier till ett antal personer som besvarar den och därefter skickar vidare den till bekanta. Detta resulterade i att urvalet främst bestod av personer med akademisk bakgrund mellan 18-30 år (vilket utgör en begränsad del av allmänheten) och att svarsfrekvensen endast uppgick till 15,2 %. Dessvärre leder författarnas val av statistisk modell och undersökningsmetod till att uppsatsen får en mycket begränsad validitet för det studerade problemet.

I maj 2012 fick undersökningsföretaget Skop åter igen i uppdrag av FAR att utreda förtroendet för revisorer, men denna gång inkluderades även för redovisningskonsulter. Genom att ställa frågan: ”Hur stort eller litet är ditt förtroende för revisions- och rådgivningsbranschen i allmänhet?” till 1 000 svenskar mellan 18 och 84 år fick Skop fram att endast 46 procent av den svenska allmänheten hyser stort förtroende för revisions- och rådgivningsbranschen (observera att frågan skiljer sig åt mellan år 2011 och år 2012 varför en jämförelse av andelarna över tid inte är möjlig). Denna siffra kan jämföras mot

företagare/företagsledare där motsvarande siffra var 73 procent och mot politikerna där motsvarande siffra var 94 procent.

I Skops utredning från 2012 utreds inte utbildningsnivå, vad ett lågt förtroende för revision beror på, hur många svenskar som anlitat en revisor samt andelen som läst, sett eller hört något negativt om revisorer i media vilket undersöktes i 2011 års studie. Istället görs i denna utredning en studie av förtroendebenägenheten hos respondenterna genom att studera förtroendet för flera utvalda yrkeskategorier. Gemensamt i FARs båda utredningar är att de inte kontrollerar huruvida respondenten verkligen vet vilka en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter är, vilket givetvis bör diskuteras i samband med utredningens validitet.

Slutligen genomförde Barlaup, Drønen och Stuart (2009) en fallstudie på det amerikanska kabel-tv bolaget Adelphia, i vilket en redovisningsskandal inträffade 2002 genom att stora skulder utelämnats från bolagets balansräkning. Studien visar effekterna av hur ett etiskt ramverk skulle kunna ha påverkat företagsledning och revisorer att fatta mer etiskt korrekta beslut. Vidare konstaterar författarna att ett sådant ramverk saknats och att om det funnits så skulle förtroendet för revisorer ha stärkts.

2.4 Sammanfattning referensram

Revision är ett professionellt uttalande med syfte att skapa tillförlitlighet till de finansiella rapporterna vilket gynnar såväl bolagets aktieägare och ledning (Eilifsen m.fl., 2006).

Enligt Mayer m.fl. (1995) baseras förtroende på de tre egenskaperna *förmåga*, *välvilja* och *integritet*, jämte det mer allmänna begreppet *förtroendebenägenhet*, vilket vi ämnar använda då dessa stämmer väl överens med de egenskaper som finns i nuvarande normsättning (ISA).

Luhmann (2005) skiljer på *systemförtroende* och *personligt förtroende*. Det förstnämnda innebär att ha förtroende för att systemet har tillfredställande interna kontroller som gör att det går att lita på, med syfte till att reducera komplexitet och göra samhället mer förståeligt för dess invånare. Vidare försvåras kontrollen av systemförtroendet av att komplexiteten förutsätter specialistkunskaper. Medborgarna i samhället får istället lita på att egenkontroll sköts av berörda institutioner. *Personligt förtroende* handlar å andra sidan om att hysa förtroende för en annan människa, vilket skapas genom iakttagande av dennes handlingar samt dess personlighet.

Studier som exempelvis Bachmann (2001) och Busco m.fl. (2006) menar att de båda begreppen flyter samman, det vill säga att det finns en svårighet att särskilja vad som är vad. Porter (1995) hävdar till och med att systemförtroende i dagens komplexa samhälle i många situationer ersatt personligt förtroende. Baldvinsdottir & Johansson (2006) menar att när en *personlig kontakt* etableras med en revisor kan förtroende skapas. Mayer (1995) diskuterar även huruvida integritet, som utgör en av hörnstenarna i författarens definition och modellbygge, påverkas av omdömen (*sekundära källor*) om den förtroendetagande parten från utomstående parter. *Förtroendebenägenhet* utgör en nyckelfaktor i Mayers m.fl. (1995) modell genom att beskriva den inneboende förutsättning för att ge förtroende som varje individ bär på.

Förtroende som begrepp finns i flera olika akademiska discipliner men är tämligen odefinierat inom redovisningsområdet (Baldvinsdottir m.fl., 2011). Baldvinsdottir & Johansson 2006 använder sig av Mayer m.fl. modell för förtroende vid utredandet av förtroendet för exempelvis redovisning och revision.

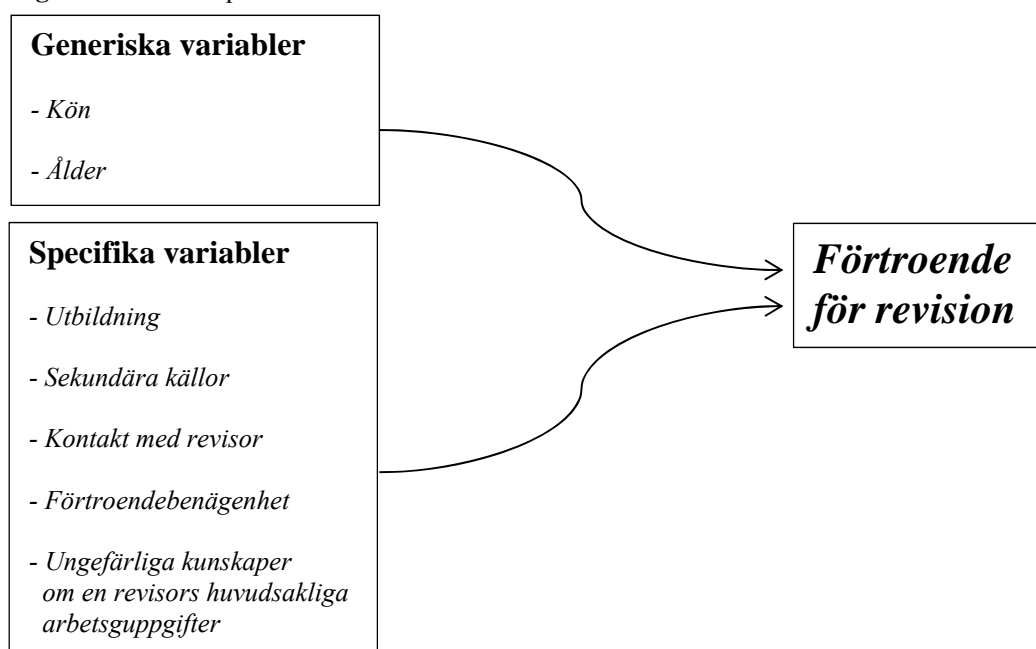
Det är tydligt att revision som institutionellt system är behäftad med en intresseproblematik (Eilifsen m.fl., 2006). Efter finansiella skandaler som exempelvis Enron, WorldCom och Adelphia kan det ifrågasättas huruvida revisorer främst agerar i eget eller i sina uppdragsgivares intresse. Vidare verkar det finnas ett förtroendegap (Rezaee, 2004), alternativt ett förväntnings- och prestationsgap (Porter, 1993). Rezaee (2004) påpekar vidare branschens och medias betydelse samt yrkeskårens etiska arbete och vikten av professionens egenskaper för att komma tillrätta med förtroendegapet.

Tidigare empiriska utredningar och uppsatser (FAR 2011, 2012 & Murath m.fl., 2012) utvärderar antingen endast förtroendeproblematiken ytligt eller har en bristfällig metod och således även ett vagt empiriskt underlag. Utredningarna beställda av FAR är dessutom av icke-vetenskaplig karaktär om än de må vila på statistiskt godtagbara metoder. Barlaup m.fl. (2009) har också kritiserat nuvarande reglering för avsaknad av ett robust etiskt ramverk.

2.5 Vår modell för förtroende för revision

Vi ämnar analysera huruvida generiska variabler som *kön* och *ålder* samt specifika variabler som *utbildning*, *kontakt med revisor*, *sekundära källor*, *förtroendebenägenhet* samt *ungefärlig kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* har påverkan på allmänhetens förtroende för revision. Motivet till att vi väljer att analysera de specifika variablerna i förhållande till förtroende för revision har sitt ursprung i ovanstående referensram. Utifrån en kontrollfråga kommer vi också att kunna analysera huruvida respondenten verkligen vet vilka en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter är samt om respondenterna kan skilja revisorn från en redovisningskonsult. Den empiriska undersökningen i kommande kapitel kommer att baseras på vår konceptuella modell, se figur nedan.

Figur 2. Vår konceptuella modell av förtroende för revision

3 Empirisk metod

I nedanstående kapitel redogör vi först för vår undersökningsmetod och hur vi gått tillväga för att samla in data. Därefter presenteras studiens avgränsningar och enkätundersökningens utformning. Vidare redogör vi för vår statistiska modell samt dess förutsättningar och avslutningsvis diskuteras undersökningsmetodens reliabilitet och validitet.

Kvantitativa metoder är lämpliga för att dra slutsatser om stora grupper (Elisasson, 2006). Då vi valt att undersöka allmänhetens förtroende har en sådan metod funnits lämplig för vår studie. Vår empiriska data har därför samlats in genom en enkätundersökning (vilken finns bifogad i appendix). Respondentgruppen allmänheten definierades som alla personer som är skrivna i Göteborgs kommun mellan 15-84 år. Fördelen med att ha genomfört undersökningen på egen hand var att vi fått kontroll över förloppet och att kostnaden för dess genomförande blev låg. Undersökningen skulle kunna ha genomförts med utskick via post, e-post, sociala medier eller telefonintervjuer, men genom att bemöta människor direkt ansåg vi det sannolikt att vi skulle uppnå en högre svarsfrekvens än via ovan nämnda alternativ.

3.1 Datainsamling

Enkätundersökningen genomfördes under eftermiddagen fredagen den 3 maj och hela dagen lördagen den 4 maj i Göteborgs centrum. Anledningen till att vi valde att genomföra större delen av den statistiska undersökningen i anslutning till eller under en helg är att det rimligen borde vara lättare att få ett representativt urval. En stor andel av invånarna i Göteborgs kommun torde vara lediga i anslutning till eller under en helg och vi resonerade att de således borde vara mer benägna att delta i vår undersökning.

Vår statistiska modell kräver ett obundet slumpmässigt urval (OSU). Vi har därför tillfrågat personer i samtliga större riktningar som det går spårvagnar i kommunen (det vill säga Saltholmen, Tynnered, Mölndal, Östra sjukhuset, Bergsjön, Angered och Länsmansgården), men även i Brunnsparken, på Korsvägen, på Redbergsplatsen, vid området kring Sahlgrenska sjukhuset och Östra sjukhuset, på Kungssportsplatsen och i Angereds centrum. För att inte få in allt för många respondenter som reser kollektivt har vi också utfört en betydande del utav undersökningen i Nordstans parkeringshus, på Frölunda torgs parkering och på parkeringen vid Hjalmar Brantingsplatsen. Genom detta fångades respondenter upp som reser med bil.

Vi har även hämtat befolkningsstatistik från statistikdatabasen på SCBs hemsida (SCB, 2013) kategoriserat i grupperna kön och ålder. Vid en jämförelse med våra respondenter ser urvalet inte ut att avvika nämnvärt från den undersökta populationens sammansättning beträffande de tidigare nämnda variablerna (se appendix). Slutligen har var femte person vi lagt märke till bemötts (var femte person för att utesluta att individerna har för stor anknytning till varandra) och blivit tillfrågad om de önskade att delta i vår enkätundersökning. Frågan vi försökte ställa (och fick ställt) till respondenterna var:

”Vi kommer från Göteborgs universitet där vi genomför en vetenskaplig studie om förtroendet för revision, där frågorna tar cirka två minuter att besvara. Kan du tänka dig att delta?”

Det förekom att folk nekade att delta i undersökningen innan hela frågan hunnit ställas eller innan vi ens hunnit börja ställa frågan. Därför redovisas nedan två svarsfrekvenser; *svarsfrekvens 0* (66,8%) vilken innehåller individer som inte rimligen kan anses ha kännedom om vad de tackat nej till, samt *svarsfrekvens 1* (82,0%) vilken endast innehåller individer som rimligen kan anses ha kännedom om vad de tackat nej till.

Tabell 1. Bemötta/tillfrågade medborgare/respondenter med tillhörande svarsfrekvenser.

Totalt antal bemötta medborgare (nämnamn i svarsfrekvens 0)	205
<i>Bortfall 0 (utan rimlig kännedom om vad de tackat nej att delta i)</i>	-38
Totalt antal tillfrågade medborgare (nämnamn i svarsfrekvens 1)	167
<i>Bortfall 1 (med rimlig kännedom om vad de tackat nej att delta i)</i>	-6
Totalt antal respondenter som ingår i undersökningen	161
<i>Bortfall 2 (respondenter som avbrutit undersökningen)</i>	-1
<i>Bortfall 3 (respondenter som inte var skrivna i Göteborgs kommun)</i>	-23
Totalt antal giltiga respondenter i undersökningen	137
Svarsfrekvens 0	66,8%
Svarsfrekvens 1	82,0%

3.2 Avgränsningar

Beträffande förtroendediskussionen har vi begränsat oss till revision av publika bolag i Sverige, då det framförallt bör vara dessa som massmedia rapporterar mest om då deras verksamheter enskilt är väsentliga för en bredare publik. Däremot har vi valt att inte studera specifika redovisningsskandaler, då vi anser detta ligga utanför uppsatsens omfång.

Vidare väljs offentliga bolag bort i studien då såväl revision, verksamhetsföremål samt ägandestruktur i flera avseenden skiljer sig från publika bolag. Om de offentliga bolagen skulle ha inkluderats i studien skulle detta lett till att respondenterna jämförde uppfattningar om objekt som till sin struktur är mycket olika. I de enkätfrågor där det är möjligt så har därför begreppet publika bolag inkluderats för att förtydliga för respondenten vad frågan avser. Vidare avgränsade studien till allmänheten i Göteborgs kommun till följd av de begränsningar vi haft beträffande ekonomiska och tidsmässiga aspekter. Om undersökningen genomförts på nationell nivå skulle en större mängd respondenter krävs.

3.3 Enkätkonstruktion

Syftet med vår enkätundersökning var att kunna samla in data för att besvara vår forskningsfråga. Utifrån referensramen utformades relevanta enkätfrågor för uppsatsens syfte, vilket ledde till att den insamlade datan blev användbar i förhållande till forskningsfrågan.

Utformningen av en enkät är av stor betydelse för huruvida resultatet av en enkätundersökning blir användbart eller ej. Om enkätens struktur är oklar, undersökningen är för omfattande eller språket är svårt att förstå är det sannolikt att en hög svarsfrekvens inte uppnås (Holme och Solvang, 1997). Vi arbetade för att undvika dessa misstag genom att testa enkäterna på tio respondenter innan den riktiga undersökningen genomfördes. Testrespondenterna uppfattade strukturen i enkäten som tydlig. Vidare ledde ett antal oklarheter i tolkningen av frågorna till att dessa kunde förtydligas innan den slutliga undersökningen genomfördes. Holme m.fl. (1997) argumenterar för att det är svårt att hålla intresset vid liv hos respondenterna under en enkät. Enkätundersökningen med dess sex frågor tog i testomgången mellan 1-2 minuter att genomföra, vilket samtliga våra testrespondenter ansåg fullt acceptabelt.

3.3.1 Enkätfrågornas utformning

Först samlades bakgrundsvariabler om respondenten in, det vill säga *kön* och *ålder* (oberoende variabler i modellen) samt vilken kommun de är skrivna i (för att säkerställa att respondenten verkligen bor i Göteborgs kommun). Därefter följde sex frågor i det färdiga formuläret, varav fem kopplas till oberoende variabler och en till den beroende variabeln.

3.3.1.1 Fråga 1

- *Vilken är din senast genomförda eller pågående utbildning?*

Neu (1991) menar att det är extra viktigt att upprätthålla ett högt förtroende hos allmänheten då kunskap om redovisning och revision generellt är låg i denna grupp. Skops utredning från 2011 (FAR, 2011) säger att utbildningsnivån har en effekt på förtroende för revisions- och rådgivningsbranschen. Ett sätt att skaffa kunskap är att utbilda sig. Vi har därför valt att undersöka om våra respondenter har gymnasial (eller motsvarande) eller eftergymnasial utbildning (till exempel yrkesexamen, högskola, universitet eller motsvarande).

3.3.1.2 Fråga 2

- *Har du haft kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor?*

Flera akademiska rön (Schaub 1996; Baldvinsdottir & Johansson 2006) menar att *kontakt* med en revisor kan leda till förtroende för revisorn (och även revision, Baldvinsdottir & Johansson, 2006). Vi har därför valt att undersöka om våra respondenter har haft kontakt med en revisor eller inte.

3.3.1.3 Fråga 3

- *Har du läst, diskuterat eller hört något om revisorer/revision av publika bolag i Sverige (till exempel i massmedia, privata diskussioner etcetera)?*

Rezaee (2004) ifrågasätter huruvida revision kan anses tillförlitlig med anledning av all rapportering om manipulation av finansiella rapporter på senare tid. Mayer (1995) menar att omdömen och rykten om personer har betydelse för andras förtroende för dem. Vi har därför valt att undersöka hur människors förtroende påverkas av sekundära källor som till exempel massmedia, hörsägen etcetera.

3.3.1.4 Fråga 4

- *Vilket av följande påståenden anser du stämmer bäst med ditt förtroende för revision av publika bolag i Sverige idag?*

Denna fråga utgör vår beroende variabel, alternativt det som uppsatsen ämnar undersöka. Svaren på frågan är indelad i tre alternativ: *litet förtroende*, *varken stort eller litet förtroende* samt *stort förtroende*.

3.3.1.5 Fråga 5

- *Vilket av följande påstående anser du stämmer bäst med ditt förtroende för samhället i stort idag?*

För att sätta förtroendet för revision i relation till någonting har vi valt att sätta in ett jämförelseobjekt av mer generell karaktär, vilket alla invånare bör kunna relatera till. Mayer (1995) diskuterar begreppet förtroendebenägenhet som en individs inneboende grundförutsättning för att hysa förtroende för någon eller något. Vi har därför valt att undersöka hur respondenternas förtroende är för något allmänt, i vårt fall samhället.

3.3.1.6 Fråga 6

- *Vilket av nedanstående påstående anser du stämmer bäst överens med en godkänd eller auktoriserad revisors huvudsakliga arbetsuppgifter?*

För att kontrollera om respondenten verkligen vet vad en revisor gör och ens om personen vet vad han/hon svarar på har vi infört en kontrollfråga. Neu (1991) menar att kunskap om redovisning och revision bland allmänheten generellt sätt är låg. En hypotes vi själva har, men som vi inte funnit något stöd för i vetenskaplig litteratur, är att allmänheten har svårt att särskilja redovisningskonsulten från revisorn, då områdena delvis går in i varandra (jämför studien Baldvinsdottir m.fl. 2011 resonemang). Avslutningsvis diskuterar såväl Rezaee (2004) och Porter (1993) förtroendegapet respektive förväntnings- och prestationsgapet, vilket innebär att det finns en skillnad på vad samhället/allmänheten förväntar sig av vad revisorn skall göra och vad revisorn faktiskt uträttar.

Vi har därför valt att gradera våra svar i denna kontrollfråga så att den som känner till vad en revisor faktiskt gör får flest poäng, den som ungefär vet vad dennes huvudsakliga arbetsuppgifter är men har en övertro till vilka problem som en revisor kan lösa får näst flest poäng, följt av den som inte vet skillnad på revisorn och redovisningskonsulten och slutligen exempelvis de som inte vet eller inte tycker något av de påstående vi anger duger som svar.

3.4 Statistisk modell

När enkätundersökningen genomförts så bearbetades och analyserades datan i en statistisk modell. Programvaran som användes för detta var Microsoft Excel, IBM SPSS Statistics 21 samt STATA 12. Den statistiska modell som används är en multipel OLS (Ordinary Least Squares)-regression. Modellen tillåter att binära och kontinuerliga oberoende variabler blandas. Detta leder till att statistiska samband mellan en beroende variabel (Y) och flera förklarande, eller oberoende variabler (X_k) kan analyseras. I vår statistiska modell kommer den beroende variabeln att vara allmänhetens *förtroende för revision* och de oberoende variablerna att vara *kön*, *ålder*, *utbildningsnivå*, *kontakt med revisor*, *sekundära källor*, *förtroende för samhället* och *ungefärlig kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter*. Regressionsmodellens ekvation ser ut som följer:

$$Y_j = \alpha + b_1X_{1j} + b_2X_{2j} + b_3X_{3j} + b_4X_{4j} + b_5X_{5j} + b_6X_{6j} + b_7X_{7j} + \varepsilon_j \quad (\text{Ekvation 1})$$

$j = 1, 2, 3 \dots n$, där n är antalet observationer.

Y_j = Förtroende för revision (beroende variabel, ordinalskala -1, 0, 1).

α = Skärningspunkt med Y-axeln. Visar värdet på Y_j när alla x-variabler är lika med 0.

b_i = Riktningskoefficienterna. Visar hur mycket den beroende variabeln Y_j förändras med en enhets ökning i X_j när alla andra X-variabler hålls konstanta.

X_{1j} = Ålder (kontinuerlig variabel).

X_{2j} = Kön (binär variabel).

X_{3j} = Utbildningsnivå (binär variabel).

X_{4j} = Personlig kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor (binär variabel).

X_{5j} = Sekundära källors påverkan (binär variabel).

X_{6j} = Förtroende för samhället i stort (ordinalskala, -1, 0, 1).

X_{7j} = Har ungefärlig kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter (binär variabel).

ε_j = Feltermen. Utgör de effekter på förtroende för revision från de variabler som inte ingår i ekvationen, alternativt ett resterande slumpmässigt element i förtroende för revision.

Eftersom vi inte får ett direkt värde på populationens parametrar utan istället försöker skatta dessa värden genom ett stickprov från populationen får vi, med hjälp av den insamlade stickprovsdatan, testa olika hypoteser kring populationens verkliga parameterar.

Syftet med regressionsmodellen är att förklara så stor andel som möjligt av variationen i den beroende variabeln med hjälp av de olika oberoende variablerna. Förklaringsvärdet R^2 anges som ett tal mellan 0 och 1, men kan också uttryckas i procent. Ju högre värde R^2 har, desto större del av variationen i den beroende variabeln kan förklaras av de oberoende variablerna. När datan i modellerna kommer från individer som i vårt fall, menar Newbold, Carlson och Thorne (2010) att R^2 ofta ligger mellan 0,1 och 0,2. Vidare används R^2 justerat för att kompensera för att R^2 ökar då fler variabler läggs till modellen.

En fördel med att använda sig av en multipel OLS-regression är att man kan få en bättre förklaringsgrad genom att föra in flera olika förklaringsvariabler än vid en enkel regressionsanalys som bara tar hänsyn till en förklaringsvariabel. En annan fördel är att man kan isolera den marginaleffekt som den berörda förklaringsvariabeln har på den beroende variabeln vilket gör att denna effekt inte blandas med motsvarande effekter från andra förklaringsvariabler. Slutligen kan interaktionen mellan olika förklaringsvariabler utvärderas. Vid en multipel OLS-regression förekommer det nämligen att olika förklaringsvariabler förklarar samma del av variationen i den beroende variabeln (Norušis, 2004).

3.4.1 Modellantaganden

Den multipla OLS-regressionen baseras på sex antaganden. Dessa antaganden måste vara uppfyllda för att modellen ska generera ett korrekt resultat (Westerlund, 2005).

1. Den beroende variabeln kan skrivas som en linjär funktion av flera oberoende variabler X_{ij} , ett intercept α och en residual ε_j (se Ekvation 1).
2. Det förväntade värdet av residualen ε_j är lika med 0, det vill säga $E(\varepsilon_j) = 0$.
3. Residualen ε_j är homoskedastisk; ε_j har samma varians för alla j , $\text{Var}(\varepsilon_j) = \sigma^2$.
4. Residualen ε_j är inte autokorrelerad; kovariansen mellan ε_j och $\varepsilon_k = 0$.
för alla $j \neq k$, $\text{Cov}(\varepsilon_j, \varepsilon_k) = 0$ om $j \neq k$.
5. De oberoende variablerna X_{ij} är inte slumpmässiga och ingen variabel kan skrivas som en exakt linjär kombination av de andra oberoende variablerna.
6. Residualen ε_j är normalfördelad. $\varepsilon_j \sim N(0, \sigma^2)$.

3.4.1.1 Robusthetstester

Vi har genomfört ett antal robusthetstester för att validera datamängden som skall användas i vår multipla OLS-regression. Antagande 1 och 2 är givna för modellen och testas därför inte (Westerlund, 2005). Övriga antaganden (3-6) är uppfyllda (se appendix). Detta innebär att datamängden går att använda i vår statistiska modell.

3.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet anger hur tillförlitlig en undersökning är medan validitet innebär huruvida man verkligen mäter det man avser mäta (Eliasson, 2006). Beträffande enkätundersökningens reliabilitet är vi medvetna om att vissa individer inte kommer kunna fångas upp genom metoden som presenteras ovan, likväl att inga slutsatser om populationen på nationell eller internationell nivå kan dras utifrån det starkt begränsade urval som används i studien. Vi är även medvetna om att hela undersökningen är behäftad med våra förutfattade meningar angående val av vilka geografiska platser för studien som vi tror visar ett representativt urval av kommunens invånare. Det är möjligt att de valda undersökningsplatserna som i huvudsak är associerade till konsumtion och personbefordran givits en överdriven betydelse i studien.

Vidare finns det en möjlighet att andra variabler, med tänkbar betydelse för allmänhetens förtroende för revision av publika bolag i Sverige, kan ha förbisetts av oss i vår referensram och undersökning. Om vi skulle ha valt att ta hänsyn till fler variabler i den statistiska modellen skulle det kräva ett betydligt mer omfattande empiriskt material, vilket ligger utanför tidsramen för denna uppsats. Vi är också medvetna om att allmänhetens kunskaper om revision av publika bolag i Sverige kan påverkas av de precisa ordval och formuleringar som används i enkätundersökningens frågeställningar. Detta ligger dock i undersökningens natur och är en felfaktor som är svår att eliminera helt.

Beträffande enkätundersökningens validitet medför studiens avgränsningar att läsaren skulle kunna uppfatta att frågan om personlig kontakt i enkätundersökningen skulle ha avgränsats till revisorer i publika bolag i Sverige. Vi är medvetna om att dessa omfattas av fler och högre ställda krav än privata bolag.

Samtidigt är det vår mening att en respondent som haft kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor, oberoende av vilka klienter denne revisor i sin tur är anlitad av, kan ha haft möjlighet att bilda sig en uppfattning om de huvudsakliga arbetsuppgifter som den godkände eller auktoriserade utför. Det får även anses orimligt att ställa krav på varje respondent att veta huruvida den revisor de haft personlig kontakt med reviderar publika bolag eller inte.

Avslutningsvis har ett antal robusthetstester genomförts för att stärka den statistiska modellens validitet. Samtliga tester har utfallit med acceptabla resultat. Mayer (1995) menar att förtroende bör mätas som en kontinuerlig variabel och vårt val av statistisk modell (multipel OLS-regression) är också utformad för en kontinuerlig beroende variabel.

Svårigheten med att undersöka en sådan variabel är att för respondenten på ett enkelt sätt hämta in informationen. Man skulle kunna tänka sig att dela in variabeln på en skala från ett till tio där respondenten får gradera hur väl dennes åsikt stämmer in på förtroendet för revision (till exempel noll för inget förtroende och tio för fullt förtroende). Detta kan dock medföra problem vid nedtecknande av data samt inläsning av densamma från enkäterna. I undersökningen har vi valt en förenkling genom att bara ge respondenten tre alternativ; *litet förtroende*, *stort förtroende* eller *varken stort eller litet förtroende*. Vi har alltså i enkätundersökningen kompromissat på statistisk styrka (sambandet blir svagare då vår beroende variabel är förenklad till tre steg) till förmån för enkelhet och möjlighet för respondenten att snabbt kunna besvara enkäten.

4 Våra hypoteser

I föregående kapitel presenterades bland annat våra enkätfrågor tillsammans med de motiv som vi haft för att ställa dem. Nedan utvecklas våra hypoteser kring utfallet av våra generiska och specifika variabler, det vill säga huruvida en förändring i någon av de oberoende variablerna påverkar förtroende för revision positivt (ökning) eller negativt (minskning).

För att utreda om det finns ett signifikant samband mellan den beroende variabeln och en enskild oberoende variabel görs så kallat t-test. Genom att sätta t-värdet i förhållande till ett kritiskt värde för en specifik signifikansnivå, går det att klargöra om den oberoende variabeln är statistiskt signifikant eller ej. Ett F-test är ett signifikanstest för hela regressionsmodellen. Testet används för att säkerställa att minst en av de oberoende variablerna påverkar den beroende variabeln. Precis som för t-värdet så gäller att F-värdet måste överstiga ett kritiskt värde för en specifik signifikansnivå för att man skall kunna säkerställa ett statistiskt signifikant samband (Westerlund, 2005). Vid ett F-test definieras nollhypotesen och den alternativa hypotesen enligt följande:

$$\begin{aligned} H_0: & \quad \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = \beta_4 = \beta_5 = 0 \\ H_1: & \quad \text{Minst en } \beta_k \neq 0, \end{aligned} \quad \text{där } k = 1, 2, 3, 4, 5.$$

Nollhypotesen innebär att ingen av de oberoende variablerna i modellen förklarar variationen i den beroende variabeln. Om fallet är sådant att det går att med en viss sannolikhet säga att nollhypotesen är falsk, det vill säga att minst en av de oberoende variablerna förklarar variationen i den beroende variabeln, kan nollhypotesen förkastas. Vid ett t-test för respektive oberoende variabel definieras nollhypotesen och den alternativa hypotesen enligt följande:

$$\begin{aligned} H_0: & \quad \beta_x = 0 \\ H_1: & \quad \beta_x \neq 0 \end{aligned}$$

Nollhypotesen innebär att den oberoende variabeln inte förklarar något av variationen i den beroende variabeln. Om fallet är sådant att det går att med en viss sannolikhet säga att nollhypotesen är falsk, det vill säga att den oberoende variabeln påverkar den beroende variabeln så att nollhypotesen kan förkastas.

Först ämnar vi analysera huruvida regressionsmodellen är signifikant och därefter huruvida respektive enskild oberoende variabel har en signifikant påverkan på allmänhetens förtroende för revision, det vill säga huruvida *ålder*, *kön*, *utbildning*, *kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor*, *sekundära källor*, *förtroendebenägenhet* samt ungefärlig *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* har en signifikant påverkan på allmänhetens förtroende för revision.

Beträffande *kön* har vi inte kunnat finna vetenskapliga teorier eller studier som styrker ett samband mellan en individs kön och hur densamme utvecklar förtroende. Däremot vill vi utesluta att ett samband existerar. Vår hypotes är att *kön* inte har något samband med *förtroende för revision*.

Vi har inte heller kunnat finna några vetenskapliga rön för *ålder* och *förtroende för revision*. Rothstein (2003) menar att deltagande i såväl formella som informella sociala nätverk har betydelse för förtroende. Hade man kunnat säkerställa vilka tidpunkter i livet som är behäftat med ett sådant deltagande hade möjligen ett samband med ålder kunnat påvisas. Enligt Rothsteins teori torde förtroende vara lägre hos unga individer, vilka ännu inte hunnit etablera sig i samhället. Vidare kan man tänka sig att människor i arbetslivet sannolikt har ett större deltagande i den typ av sociala nätverk som Rothstein syftar på. Rimligen bör också deltagandet i sådana sociala nätverk minska med åldern efter pensionen. Vår hypotes är därför att det finns ett (svagt) samband mellan *ålder* och *förtroende för revision*.

Beträffande *utbildningsnivå* finns såväl vetenskapliga studier som utredningar som tyder på att kunskap har betydelse för förtroende för revision. Vår hypotes är därför att ökad utbildningsnivå har ett samband med ökat förtroende detsamma. På samma sätt finns även indikationer att *kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor* kan ha betydelse för förtroendet för revision. Hur förtroendet påverkas av att en kontakt etablerats mellan respondent och revisor (det vill säga om det ökar eller minskar), framgår ej i vår referensram.

Beträffande huruvida respondenten *läst, hört eller diskuterat något om revisorer eller revision av publika bolag i Sverige* har det givetvis betydelse för *vad* respondenten läst/diskuterat och hört. Hade revisionen fungerat optimalt hade det inte funnits ett intresse varken från massmedia eller från vetenskapligt håll. Därför är vår hypotes att sambandet borde vara negativt, alltså ju mer en respondent läst, diskuterat eller hört något om revisorer eller revision av publika bolag i Sverige, desto mindre förtroende bör denne hysa för revision.

När det gäller förtroende för revision i relation till *förtroende för samhället*, kan man anta att en person som har en hög förtroendebenägenhet sannolikt bör hysa ett stort förtroende för såväl samhället i stort som för revision (och tvärtom). Därför antar vi att det finns ett positivt samband mellan förtroendebenägenhet och revision.

Avslutningsvis ställs ungefärlig *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* i relation till *förtroendet för revision*. En person som har en någorlunda kunskap om vilka en *revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* är (det vill säga minst kan skilja en revisor från en redovisningskonsult) bör sannolikt hysa ett större *förtroende för revision* än en person som saknar denna kunskap. Vår hypotes är alltså att det finns ett positivt samband mellan en respondents ungefärliga *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* och dess *förtroende för revision*.

Sammanfattningsvis är våra hypoteser:

- att det finns ett samband mellan någon oberoende variabel och *förtroende för revision*,
- att det inte finns något samband mellan *kön* och *förtroende för revision*,
- att det finns ett svagt samband mellan *ålder* och *förtroende för revision*,
- att det finns ett positivt samband mellan *utbildningsnivå* och *förtroende för revision*,
- att det finns ett samband mellan huruvida respondenten haft *kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor* och *förtroende för revision*,
- att det finns ett negativt samband mellan om respondenten *läst, hört eller diskuterat något om revisorer/revision av publika bolag i Sverige* och *förtroende för revision*,
- att det finns ett positivt samband mellan *förtroende för samhället* och *förtroende för revision* och till sist
- att det finns ett positivt samband mellan en respondents ungefärliga *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* och *förtroende för revision*.

5 Analys

I nedanstående kapitel inleds med deskriptiv statistik från datamaterialet för att ge läsaren en överskådlig bild av undersökningens stickprov. Därefter genomförs en statistisk analys där våra hypoteser jämförs med regressionsmodellens utfall vilka avslutningsvis knyts till teori om förtroende för revision.

5.1 Deskriptiv statistik från datamaterialet

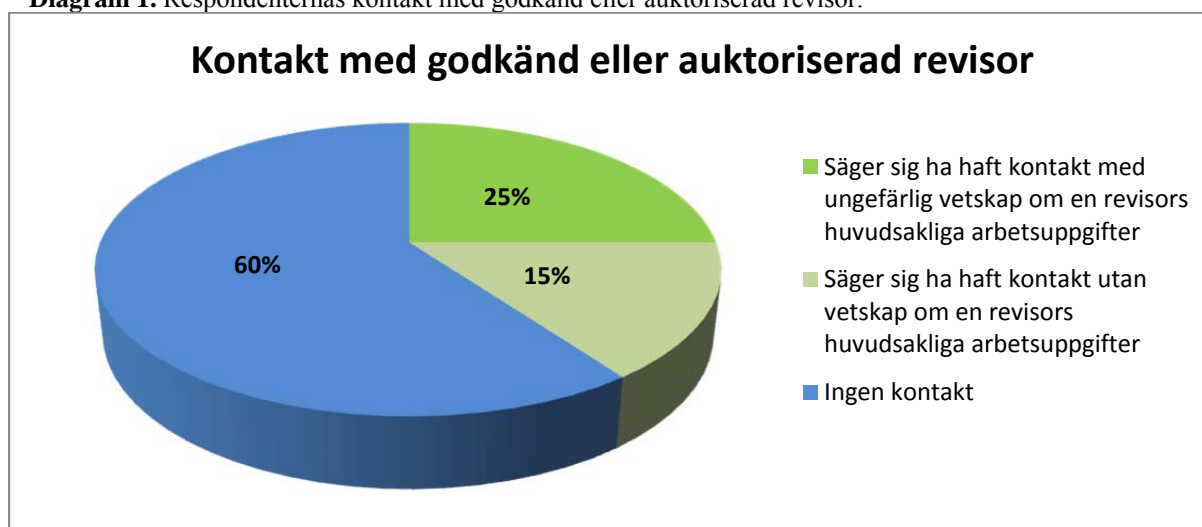
Innan vi analyserar respektive hypotes i förhållande till resultatet från vår statistiska modell presenteras nedan lite deskriptiv statistik från vårt datamaterial.

Tabell 2. Deskriptiv statistik från vårt datamaterial

Oberoende variabel	Fördelning	
Respondenternas kön	Kvinnor 47 %	Män 53 %
Respondenternas utbildningsnivå	Gymnasial 33 %	Eftergymnasial 67 %
Respondenternas kontakt med revisor	Ja 40 %	Nej 60 %
Läst/hört/diskuterat revision	Ja 65 %	Nej 35 %

Cirka 40 % av enkätundersökningens respondenter i åldersgruppen 15-24 år genomgår eller har avslutat en eftergymnasial utbildning. I åldersgruppen 25-65 år är motsvarande siffra nästan 85 % och i åldersgruppen 65-84 år är siffran 40 %. Samtliga av enkätundersökningens respondenter (13 st) som svarat rätt på kontrollfrågan om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter genomgår eller har avslutat en eftergymnasial utbildning.

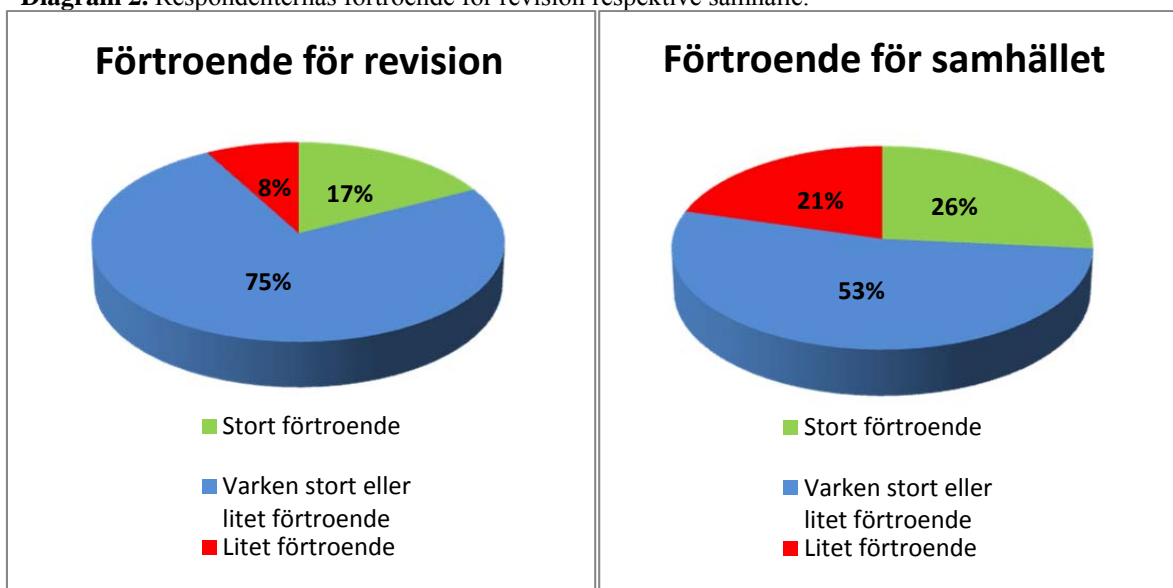
Diagram 1. Respondenternas kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor.

Närmare 40 % av enkätundersökningens respondenter säger sig ha haft kontakt med en revisor. Denna andel är troligtvis högre än den verkliga, då det verkar råda en viss

begreppsförvirring beträffande vad en revisor gör bland enkätundersökningens respondenter. Vår enkätundersökning visar tendenser åt att det faktiskt bara är lite drygt 25 % av respondenterna som verkligen har haft kontakt med en revisor. 15 % av enkätundersökningens respondenter som säger sig haft kontakt med en revisor huvudsakligen anser att de arbetsuppgifter som denne utför stämmer bra överens med de arbetsuppgifter som vi menar att en redovisningskonsult har.

Diagram 2. Respondenternas förtroende för revision respektive samhälle.

Beträffande förtroende och revision anser 8 % av enkätundersökningens respondenter att de har litet förtroende för revision av publika bolag i Sverige idag, medan 17 % har stort förtroende för detsamma och slutligen har nästan 75 % av enkätundersökningens respondenter varken stort eller litet förtroende för revision av publika bolag i Sverige idag. Ovanstående bör sättas i relation till att cirka 21 % av enkätundersökningens respondenter har litet förtroende för samhället i stort idag, medan 26 % har stort förtroende för detsamma och slutligen har 53 % av enkätundersökningens respondenter varken stort eller litet förtroende för samhället i stort idag. Avslutningsvis ser svarsfördelningen ut enligt följande för kontrollfrågan om vilket påstående som respondenterna anser att en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter bäst stämmer in på:

Tabell 3. Svansfrekvens på respondenternas uppfattning om vilka en revisorns huvudsakliga arbetsuppgifter är.

9,5 %	Göra ett professionellt uttalande, men ej säkerställa att informationen i årsredovisningen är korrekt.
48,9 %	Säkerställa att informationen i årsredovisningen är korrekt.
35,8 %	Sköta den löpande bokföringen, samt upprätta bokslut och utforma en årsredovisning.
5,8 %	Inget av ovanstående.

5.2 Statistisk analys

Tabell 4. Resultat av vår multipla OLS-regression. Ostandardiserade b-koefficienter, t-värden inom parenteser. Data från STATA 12.

<i>Variabel</i>	Vår multipla OLS-regression		
	<i>Koefficienter</i>	<i>Std. av.</i>	<i>P-värde</i>
Respondentens kön	0,088 (1,05)	0,083	0,295
Respondentens ålder	-0,004* (-1,75)	0,002	0,083
Respondentens utbildningsnivå	0,036 (0,42)	0,086	0,675
Kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor	-0,127 (-1,48)	0,086	0,142
Läst/hört/diskuterat revision	0,245*** (2,67)	0,092	0,008
Förtroende för samhället	0,221*** (3,68)	0,060	0,000
Kunskap om revisorns huvudsakliga arbetsuppg.	0,185** (2,29)	0,081	0,024
Intercept (konstant)	-0,033 (-0,26)	0,124	0,792
<i>N</i>	137		
<i>F (k; n-k -1)</i>	5,08		
<i>Prob > F</i>	0,0000		
<i>R² (ojusterat)</i>	0,2160		
<i>R² (justerat)</i>	0,1735		

Kommentar: * $p < 0,1$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$.

Vår multipla OLS-regression är (minst) statistiskt signifikant på 1 %-nivån. Tabell 6 visar till och med att det är mindre än 1/10 000 sannolikhet att det resultat vi fått fram beror på slumpen, det vill säga att ingen av de oberoende variablerna i modellen förklarar variationen i den beroende variabeln *förtroende för revision*. Justerat R^2 (0,1735) visar hur stor del av variationen i förtroende för revision som förklaras av modellen, det vill säga 17,35 %. Värdet ligger i linje med förväntningarna för denna typ av data (jämför Newbold m.fl., 2010).

Vidare noteras att *läst/hört/diskuterat revision* samt *förtroende för samhället* är signifikanta på 1 %-nivån med positiva samband (koefficienter på 0,245 respektive 0,221) i vår multipla OLS-regression, det vill säga de individer som har *läst/hört/diskuterat revision* samt de individer som har ett stort *förtroende för samhället*, har i högre grad *förtroende för revision*.

Den oberoende variabeln ungefärlig *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* är signifikant på 5 %-nivån med ett positivt samband (koefficient på 0,185). Vidare är variabeln *ålder* signifikant på 10 %-nivån med ett svagt negativt samband (koefficient på -0,004). Övriga oberoende variabler är icke-signifikanta på samtliga signifikansnivåer i vår multipla OLS-regression då dessa har ett P-värde som överstiger 0,1. Nedan kommer utfallet av respektive oberoende variabel att gås igenom och diskuteras i förhållande till hypoteser och i förekommande fall referensram.

5.2.1 Respondenternas kön

Vår hypotes: Det finns inget samband mellan *kön* och *förtroende för revision*.

Utfall

Vår multipla OLS-regression har inte kunnat påvisa något statistiskt säkerställt samband mellan *kön* och *förtroende för revision*, vilket är i linje med vad vi förväntade oss. Resultatet från vår statistiska modell gör att vi inte kan förkasta nollhypotesen, det vill säga att det inte finns ett samband mellan *kön* och *förtroende för revision*.

5.2.2 Respondenternas ålder

Vår hypotes: Det finns ett svagt samband mellan *ålder* och *förtroende för revision*.

Utfall

Vår multipla OLS-regression påvisar ett svagt negativt samband mellan *ålder* och *förtroende för revision*. Detta innebär att ju äldre man blir, desto lägre förtroende hyser man för revision. Vår hypotes baserades på Rothsteins (2003) teori om att ett deltagande i formella och informella sociala nätverk minskar risken för urholkning av förtroende i samhället. Undersökningens resultat kan varken utesluta eller bekräfta Rothsteins teori, men det finns i varje fall ett svagt statistiskt säkerställt samband.

5.2.3 Respondenternas utbildningsnivå

Vår hypotes: Det finns ett positivt samband mellan *utbildningsnivå* och *förtroende för revision*.

Utfall

Vår multipla OLS-regression har inte kunnat påvisa något statistiskt säkerställt samband mellan *utbildningsnivå* och *förtroende för revision*, vilket skiljer sig från vår hypotes. Utifrån undersökningen går det inte att förklara varför sambandet inte blir statistiskt signifikant, men det kan ha att göra med att eftergymnasial utbildning är ovanligt i vissa åldersgrupper.

5.2.4 Respondenternas kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor

Vår hypotes: Det finns ett samband mellan huruvida *kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor* hafts och *förtroende för revision*.

Utfall

Inget statistiskt säkerställt samband kan påvisas mellan en respondents *kontakt med godkänd eller auktoriserad revisor* och dess *förtroende för revision* i vår multipla OLS-regression. Undersökningen visar att en kontakt med en revisor där förtroendet raserats för denne inte behöver innebära att förtroendet för revision som system raseras (vidare gäller även det motsatta, det vill säga att en kontakt med en revisor där förtroendet stärkts inte behöver betyda att förtroendet för revision som system etableras).

Det sistnämnda stämmer överens med vad Porter (1995) menar (att det personliga förtroendet i många situationer ersatts av systemförtroende). Det Schaub (1996), Baldvinsdottir & Johansson (2006) och Skops utredning från 2011 (FAR, 2011) visar (det vill säga att personlig kontakt har betydelse för hysandet av förtroendet för revision) bekräftas inte av vår undersökning.

5.2.5 Läst/hört/diskuterat revisorer/revision av publika bolag i Sverige

Vår hypotes: Det finns ett negativt samband mellan huruvida respondenterna *läst, hört eller diskuterat revisorer/revision av publika bolag i Sverige* och *förtroende för revision*.

Utfall

Vår undersökning visar att det finns ett signifikant, starkt positivt samband mellan huruvida en respondent *läst/hört/diskuterat revisorer/revision av publika bolag i Sverige* och *förtroende för revision*. Vår hypotes utgick i stort sett från att massmedia genom negativ publicitet påverkar förtroende för revision i negativ riktning till följd av all rapportering om redovisningsskandaler. Tvärtemot vår hypotes, verkar respondenterna i vår undersökning kritiskt kunna granska informationen från de sekundära källorna alternativt skapa förtroende för revision genom exempelvis ökad förståelse för systemet.

5.2.6 Respondenternas förtroende för samhälle i stort idag

Vår hypotes: Det finns ett positivt samband mellan *förtroende för samhälle* och *för revision*.

Utfall

Vår undersökning visar att det finns ett signifikant positivt samband mellan en respondents *förtroende för samhället* och *förtroende för revision* i vår multipla OLS-regression. Uppmärksammas bör att variabeln *förtroende för samhället* är en ordinal variabel, vilket betyder att ett positivt samband mellan den oberoende och den beroende variabeln resulterar i att den som hyser stort förtroende för samhället också hyser ett stort förtroende för revision men även att det omvända gäller, det vill säga att en person som hyser lite förtroende för samhället också hyser ett litet förtroende för revision.

Vår deskriptiva statistik visar att en majoritet av undersökningens respondenter varken har stort eller litet förtroende för samhället (53 %) och att lite drygt en femtedel har lågt förtroende för samhället. Mayer (1995) diskuterar förtroendebenenägenhet, vilket utgörs av en människas inneboende förmåga att känna tillit till någon eller något. Rothstein (2003) beskriver denna som en av parametrarna i socialt kapital, vilket då benämns mellanmänsklig tillit. Finns inte denna tillit kan individerna hamna i en s.k. social fälla, vilken vår deskriptiva statistik indikerar på att vi nu befinner oss i. Då revision som system är en del av samhället, torde det vara fundamentalt att förbättra förtroendet för samhället om man också ska förbättra förtroendet för revision.

5.2.7 Respondenternas kunskap om revisorns huvudsakliga arbetsuppgifter

Vår hypotes: Det finns ett positivt samband mellan ungefärlig *kunskap om revisorns huvudsakliga arbetsuppgifter* och *förtroende för revision*.

Utfall

I vår multipla OLS-regression finns ett statistiskt signifikant positivt samband mellan *kunskapen om revisorns huvudsakliga arbetsuppgifter* och *förtroende för revision*. Precis som för den oberoende variabeln *utbildningsnivå* menar Neu (1991) att kunskapen är viktig för förtroende. I detta fall handlar det om relativt fundamentala kunskaper om ett specifikt ämne, men sambandet är tydligt vilket stärker Neus (1991) hypotes. Noteras bör att endast 9,5 % av undersökningens respondenter vet vilka en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter är.

5.3 Statistisk analys tillsammans med teori om förtroende för revision

Den deskriptiva statistiken i vår undersökning talar sitt eget språk. För det första verkar det råda en kraftig begreppsförvirring kring revisorn och vilka arbetsuppgifter han eller hon utträttar. Närmare 40 % av enkätundersökningens respondenter säger sig haft kontakt med en revisor, men det visar sig att endast 60 % av dessa ungefärligt vet vilka dennes huvudsakliga arbetsuppgifter är. Andelen är lika stor för samtliga undersökningens respondenter. En påfallande stor andel, närmare hälften, anser det vara revisorns uppgift att säkerställa informationen i årsredovisningen. En sådan åtgärd skulle vara mycket kostsam för bolaget. Skillnaden mot ett professionellt uttalande om årsredovisningen kan tyckas vara liten, men den antyder att det *rimlighetsgap* som Porter (1993) diskuterar faktiskt existerar.

Vilka åtgärder kan då vidtas för att förbättra förtroendet för revision? Rezaee (2004) diskuterar ett antal förslag varav vår empiriska undersökning framförallt understryker vikten av branschorganisationens arbete för att minska det förtroende- och rimlighetsgap som nämns ovan (det vill säga se till att människor vet vad en revisor gör och vad de kan vänta sig av honom/henne) genom exempelvis massmedial publicitet (läst/hört/diskuterat revision).

Barlaup m.fl. (2009) och Brien (1998) framställer bristen på etiska beslut respektive ett etiskt handlande som en nyckel till förtroendeskapande. I anslutning till detta kan vi inte låta bli att lyfta fram vår empiriska studies näst starkaste samband, vilket är *förtroendet för samhället*. Denna inneboende förutsättning hos en individ att hysa förtroende för sina medmänniskor som kollektiv torde rimligen ha en utgångspunkt i hur förutsättningarna för hur individen upplever sina medmänniskors etiska handlande som kollektiv. Skulle detta etiska handlande visa sig vara bristfälligt, finns det rimligen en större anledning för en invånare att känna misstro mot systemet och därmed hysa ett lägre förtroende. Ett förtroende för samhället som är naggat i kanten påverkar givetvis också förtroendet för revision - ett samband vilket vår undersökning tydligt visar - eftersom revision är en del av samhället.

Andelen respondenter som har stort förtroende för revision är lägre än de som har stort förtroende för samhället. Samtidigt är andelen respondenter som varken har stort eller litet förtroende för revision (det vill säga de som inte vet eller inte har en åsikt) högre än för förtroende för samhället. Huruvida detta beror på bristande kunskap om vad revision innebär hos respondenterna eller om det indikerar på ett förhållandevis lågt förtroende för revision som en funktion i samhället kan vi utifrån vår undersökning inte fastställa.

6 Slutsatser, diskussion och bidrag

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka allmänhetens förtroende för revision. Vi har genomfört en studie med mål att besvara följande två forskningsfrågor:

- Har allmänheten förtroende för revision?
- Vad påverkar allmänhetens förtroende för revision?

Vår undersökning visar att endast en cirka en femtedel av invånarna i Göteborgs kommun har stort förtroende för revision. Tre av fyra respondenter har varken stort eller litet förtroende för revision, det vill säga de har en neutral inställning i frågan eller saknar tillräckligt med kunskap för att kunna svara. Med anledning av att fyra av tio respondenter har bristfälliga kunskaper om en revisors arbetsuppgifter (och således också dess funktion i samhället) ligger det nära till hands att en icke obetydlig andel av dem som varken har stort eller litet förtroende för revision vet för lite för att kunna ta en tydlig ståndpunkt i frågan.

Hur ska då revisionsbranschen komma till bukt med förtroendeproblematiken? Då det inte finns något samband mellan huruvida respondenten haft kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor och dess förtroende för revision, gör revisorerna rätt i att stanna på kontoret. Vi tolkar detta som att det personliga förtroendet är underordnat systemförtroendet. Däremot är massmedial publicitet och hörsägen en betydande del av lösningen, då respondenterna verkar vara skickliga på att kritiskt granska informationen som kommer till dem och faktiskt också lära sig något av den. Slutligen får man inte glömma bort att revision är en betydelsefull funktion i samhället och om det inte finns ett förtroende för detta överordnade system, finns det sannolikt inte heller för revision. Tidigare forskning och utredningar har visat att *kunskap* (utbildning), *kontakt med en revisor*, *sekundära källor* samt *förtroendebenägenhet* har betydelse för förtroende och eller förtroende för revision.

Vår studie visar att *förtroendebenägenhet*, *sekundära källor* och ungefärlig *kunskap om en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter* samt till en begränsad del även *ålder* har betydelse för förtroende för revision. Detta utgör vårt teoretiska bidrag till förtroendelitteraturen.

Utöver ovanstående har vi också genomfört en empirisk studie i form av en enkätundersökning för att undersöka förtroendet för revision. I och med studiens geografiska avgränsning i urvalet är vi medvetna om att dess användbarhet i fortsatt forskning är begränsad, men hoppas samtidigt att studiens empiriska utformning ska kunna ge inspiration till framtida studier i ämnet.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor är en av de faktorer som inte blev statistiskt signifikanta i vår empiriska studie, vilket vi anser vara förvånansvärt med tanke på att flera vetenskapliga rön antytt att det torde vara så. En studie på hur revisorer och allmänhet interagerar välkomnas därför av oss. På samma tema har det visat sig att sekundära källor utgör en av de viktigaste parametrarna i uppbyggnaden av förtroende för revision. En analys av hur kommunikationen mellan revisionsbranschen och allmänheten ser ut och hur den upplevs av båda parter anser vi hade varit mycket intressant att läsa.

Faktorn utbildningsnivå blev inte heller statistiskt signifikant i vår empiriska undersökning. En annan reflektion vi gjort under författandets gång är att samtliga som svarade rätt på vilka en revisors huvudsakliga arbetsuppgifter är hade en eftergymnasial utbildning. Utifrån de få respondenter som svarat rätt i vårt begränsade urval kan vi inte dra några slutsatser för hur förtroendet ser ut i den grupp som verkligen vet vilken funktion revisorn fyller i samhället. Om dessa slutsatser var kända, skulle revisionsbranschen veta om förtroendeproblematiken är ett relevant problem eller inte.

Då FAR beställt flera utredningar om förtroende för revision borde svenska revisorer rimligen ha god kännedom om det låga förtroendet för revisionen hos allmänheten. En intressant frågeställning är hur såväl branschorganisation som enskilda revisionsbyråer arbetar för att förbättra förtroendet i denna grupp.

Slutligen, som tidigare nämnt, hoppas vi på fler framtida studier om allmänhetens förtroende för revision på såväl nationell som internationell nivå. För att få ett betydelsefullt resultat hade det varit positivt om nationella och kulturella skillnader respondenterna emellan kunnat undvikas, genom en studie som exempelvis innefattar flera länder.

7 Källförteckning

7.1 Litteratur

Akerlof, G. A., (1970). "The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism", *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 84 (3).

Bachmann, R., (2001). "Trust, power and control in trans-organizational relations". *Organization studies*, Vol. 22, pp. 337–365.

Baldvinsdóttir, G. & Johansson, I-L. (2006) "Förtroende som illusion – skärpt reglering av revision?" I I-L. Johansson, S. Jönsson & R. Solli (Red.), *Värdet av förtroende*. Lund: Studentlitteratur.

Baldvinsdóttir, G., Hagberg, A., Johansson, I-L, Jonäll, K. & Marton, J., (2011). "Accounting research and trust: a literature review", *Qualitative Research in Accounting & Management*, Vol. 8, Issue 4, pp. 382 – 424.

Barlaup, K., Drønen, H.I. & Stuart, I., (2009). "Restoring trust in auditing: ethical discernment and the Adelphia scandal", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 24, Issue: 2, pp. 183 – 203.

Brien, A., (1998). "Professional Ethics and The Culture of Trust", *Journal of Business Ethics*, Vol. 17, Issue 4, pp. 391-409.

Busco, C., Riccaboni, A. & Scapens, R. W., (2006). "Trust for accounting and accounting for trust", *Management Accounting Research*, Vol. 17, Issue 1, pp. 11-41.

Davis, J., Schoorman, D. & Donaldson, L., 1997. "Toward a Stewardship Theory of Management", *The Academy of Management Review*, Vol. 22, pp. 20-47.

Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O., (2003). *Statistisk verktyglåda: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Stockholm: Studentlitteratur.

Dirks, K. T. & Ferrin, D. L., (2001). "The Role of Trust in Organizational Settings", *Organization Science*, Vol. 12, no. 4, pp. 450-467.

Eilifsen, A., Messier, W. F., Glover, S. M., Prawitt, D. F., (2006). *Auditing and assurance services*, International edition. Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Eliasson, A., (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Holm, C. & Zaman, M., (2012). "Regulating audit quality: Restoring trust and legitimacy", *Accounting Forum*, Vol. 36, Issue 1, pp. 51-61.

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997) *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: "Managerial behavior, agency costs and ownership structure". *Journal of Financial Economics*, 3(4), pp. 305-360.

Kaplanoglou, G. & Rapanos, V. T., (2012). "Tax and Trust: The Fiscal Crisis in Greece". *South European Society and Politics*, iFirst article, 2012, pp. 1-22.

Larsson, B., (2007). "Unpacking Professional Trust – Dimensions of Trust in Swedish Auditors' Client Relations", *Sociological Research Online*.

Luhmann, N., (2005). *Förtroende: en mekanism för reduktion av social komplexitet*. Göteborg: Daidalos.

Mayer, R. C., Davis, J. H. & Schoorman, F. D., (1995). "An Integrative Model of Organizational Trust", *The Academy of Management Review*, Vol. 20, No. 3, pp. 709-734.

McDonough, W. J., (2004). "Reclaiming Public Trust in Auditing", *Corporate Board*, Vol. 25, 147, pp. 1-5.

Neu, D., (1991). "Trust, impression management and the public accounting profession", *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 2, Issue 3, pp. 295-313.

Newbold, P., Carlson, W. L., Thorne, B., (2010). *Statistics for Business and Economics*. Seventh Edition, Global Edition, New Jersey: Prentice Hall.

Norušis, M. J., (2004). *SPSS 12.0 guide to data analysis*. New Jersey: Prentice Hall.

Porter, B., (1993). "An Empirical Study of the Audit Expectation-Performance Gap", *Accounting and Business Research*, Vol. 24, 93, pp. 49-68.

Porter, T. M., (1995). "Information Cultures: A Review Essay", *Accounting, Organization and Society*, Vol. 20, 1, pp. 83-92.

Quick, R., Turley, S., & Willekens, M., (red), (2008). *Auditing, Trust and Governance: Regulation in Europe*. Abingdon, Oxon: Routledge.

Rezaee, Z., (2004) "Restoring public trust in the accounting profession by developing anti-fraud education, programs, and auditing", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 1, 2004, pp. 134-148.

Rothstein, B., (2003). *Sociala fällor och tillitens problem*. Första upplagan, Kristianstad, Stockholm: SNS Förlag.

Shaub, M., & Lawrence, J., (1996). "RESPONSE TO Comments on Ethics, Experience and Professional Skepticism: A Situational Analysis", *Behavioral Research in Accounting*, Vol. 8, p. 169.

Westerlund, J. (2005). *Introduktion till ekonometri*. Lund: Studentlitteratur.

7.2 Undersökningar

FAR, (2011). *Förtroendet för revisorer. En undersökning om hur stort förtroendet är bland företagsledare, politiker och allmänhet.*

FAR, (2012). *Rapport till FAR maj 2012.*

Murath, P., & Nordgren, O., (2012). "Förtroendekris för revisionsbranschen? En studie över revisionsskandalers påverkan på allmänhetens förtroende för revisorer".
Magisteruppsats från Ekonomihögskolan vid Lunds Universitet.

SCB (2012). *Aktieägarstatistik, december 2012. Hushållens aktieförmögenhet ökar.*

TNS-SIFO Prospera (2012). *Fondspararundersökning 2012.*

7.3 Elektroniska källor

Bursell, J. (2010). "Revisorerna måste göra läxan", publicerad 2010-11-13.
URL: www.svd.se/naringsliv/revisorerna-maste-gora-laxan_5665275.svd, läst 2013-04-29.

Simon, L. J. (2004). *STAT 501 Regression Methods – Lesson #12: Multicollinearity.*
Penn State Department of Statistics, The Pennsylvania State University.
URL: online.stat.psu.edu/online/development/stat501/12multicollinearity/05multico_vif.html,
läst 2013-05-12.

SCB (2013). *SCB.se / Statistikdatabsen / Befolkning / Befolkningsstatistik / Folkmängd / Folkmängden efter region, civilstatus, ålder och kön. År 1968 – 2012 [2012-02-20].*
Val av variabler: Folkmängd, Kommuner, 1480 Göteborg, samtliga civilstånd, 10-årsklasser, åldersklasser 15-24 år, 25-34 år, 35-44 år, 45-54 år, 55-64 år, 65-74 år och 75-84 år, både män och kvinnor för år 2012 (vilket ger data för 2012-12-31), utdrag i databas 2013-05-02.

8 Appendix

8.1 Enkätundersökning

Ditt svar kommer att behandlas helt anonymt.

Jag är: kvinna man

Ålder: _____

Vilken kommun är du skriven i: _____

Fråga 1. Vilken är din senast genomförda eller pågående utbildning?

- Gymnasium (eller tidigare likvärdig utbildning)
- Eftergymnasial (exempelvis yrkesutbildning, högskola, universitet)

Fråga 2. Har du haft kontakt med en godkänd eller auktoriserad revisor?

- Ja
- Nej

Fråga 3. Har du läst, diskuterat eller hört något om revisorer/revision av publika bolag i Sverige (i till exempel massmedia, privata diskussioner etcetera.)?

- Ja
- Nej

Fråga 4. Vilket av följande påstående anser du stämmer bäst överens med ditt förtroende för revision av publika bolag i Sverige idag?

Litet förtroende _____ Varken stort eller litet förtroende _____ Stort förtroende

Fråga 5. Vilket av följande påstående anser du stämmer bäst överens med ditt förtroende för samhället i stort idag?

Litet förtroende _____ Varken stort eller litet förtroende _____ Stort förtroende

Fråga 6. Vilket av nedanstående påstående anser du stämmer bäst överens med en godkänd eller auktoriserad revisors huvudsakliga arbetsuppgifter?

- Säkerställa att informationen i årsredovisningen är korrekt.
- Sköta den löpande bokföringen, samt upprätta bokslut och utforma en årsredovisning.
- Göra ett professionellt uttalande, men ej säkerställa att informationen i årsredovisningen är korrekt.
- Inget av ovanstående.

8.2 Statistik från SCB

Tabell 5. Statistik från statistikdatabasen på SCB.se jämte av författarna egenhändigt bearbetad data.

1480 Göteborgs kommun				
Ålder & kön	Statistik från SCB		Vår undersökning	
	Antal	Andel	Andel	Diff andel
15-24 år				
<i>män</i>	34 569	8,06%	9,49%	1,42%
<i>kvinnor</i>	35 608	8,31%	9,49%	1,18%
25-34 år				
<i>män</i>	49 185	11,47%	11,68%	0,20%
<i>kvinnor</i>	47 296	11,03%	10,95%	-0,08%
35-44 år				
<i>män</i>	37 604	8,77%	8,76%	-0,01%
<i>kvinnor</i>	35 140	8,20%	6,57%	-1,63%
45-54 år				
<i>män</i>	33 260	7,76%	6,57%	-1,19%
<i>kvinnor</i>	32 116	7,49%	6,57%	-0,92%
55-64 år				
<i>män</i>	27 956	6,52%	6,57%	0,05%
<i>kvinnor</i>	28 932	6,75%	5,11%	-1,64%
65-74 år				
<i>män</i>	20 776	4,85%	7,30%	2,45%
<i>kvinnor</i>	22 250	5,19%	5,11%	-0,08%
75-84 år				
<i>män</i>	9 971	2,33%	2,92%	0,59%
<i>kvinnor</i>	13 998	3,27%	2,92%	-0,35%
	428 661	100,00%	100,00%	0,00%
<i>män</i>	213 321	49,76%	53,28%	± 3,52%
<i>kvinnor</i>	215 340	50,24%	46,72%	
	428 661	100,00%	100,00%	0,00%

8.3 Robusthetstester

Nedan förklaras innebörden av ett antal robusthetstest och dess resultat.

Heteroskedasticitet

En förutsättning för riktigheten i en multipel OLS-regression är att residualen e_i är homoskedastisk, det vill säga att e_i har samma varians för alla i eller att $\text{Var}(e_i) = \sigma^2$. Om datan är heteroskedastisk, vilket är motsatsen till homoskedastisk, innebär detta att OLS-regressionen inte är den mest effektiva för att skatta regressionsmodellens koefficienter. Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test för heteroskedasticitet ställer nollhypotesen att alla residualerna har samma varians mot alternativhypotesen att de inte har det.

Tabell 6. Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test.

Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test		
<i>Modell</i>	$\chi^2(1)$	<i>p-värde</i>
OLS-regression	0,13	0,7153

I vår multipla OLS-regression ligger $\chi^2(1)$ -värdet på 0,13 som är väl under det kritiska värdet på $\chi_{1;0,05}^2 = 3,84$. Detta leder till att vi kan acceptera nollhypotesen om residualernas lika varians, det vill säga enligt Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test av vår multipla OLS-regression råder homoskedasticitet.

Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test är ej lämplig för att upptäcka vissa former av heteroskedasticitet. Whites generella test för heteroskedasticitet har möjlighet att upptäcka icke-linjära former av heteroskedasticitet. Precis som Breusch-Pagan / Cook-Weisbergs test innebär nollhypotesen homoskedasticitet och alternativhypotesen heteroskedasticitet.

Tabell 7. Whites generella test.

Whites generella test		
<i>Modell</i>	$\chi^2(23)$	<i>p-värde</i>
OLS-regression	30,96	0,4176

I vår multipla OLS-regression ligger $\chi^2(23)$ -värdet på 30,96 vilket är under det kritiska värdet på 35,17 ($\chi_{23;0,05}^2$). Detta leder till att vi kan acceptera nollhypotesen, det vill säga enligt Whites test råder homoskedasticitet för vår multipla OLS-regression.

Multikolinjäritet

Ett problem som kan uppstå vid en multipel OLS-regression är multikolinjäritet. Detta innebär att det existerar en felkälla till följd av att de oberoende variablerna var för sig eller gruppvis är inbördes korrelerade. Det går då att påvisa ett nära linjärt samband mellan de oberoende variablerna, vilka därmed kan ses som systematiskt beroende av varandra (Djurfeldt, Larsson, Stjärnhagen, 2005).

Problemet med multikolinjäritet är att det delvis förstör resultaten. Det medför svårigheter att separera vad i varje oberoende variabel som främst förklarar variationen i den beroende variabeln. Ju högre grad av multikolinjäritet, desto mer svårtolkade blir de använda parametrarna. Variablerna kan dels få fel tecken i modellen och dels kan det framstå som att vissa använda oberoende variabler är mer signifikanta än vad de i verkligheten är (ibid). Sammantaget är det viktigt att undvika multikolinjäritet när regressionsmodellen skall användas för att förklara variationen i den beroende variabeln, resultaten blir annars lätt missvisande. För att utesluta en korrelation mellan de oberoende variablerna, genomförs ett s.k. VIF-test (Variance Inflation Factor). Om VIF-värdet överstiger fyra bör multikolinjäritet undersökas vidare. VIF-värden som är större än tio tas som en indikation på att multikolinjäritet påverkar modellen på ett olämpligt vis (Simon, 2004). För vår multipla OLS-regression är den högsta VIF-faktorn 1,286, vilket innebär att multikolinjäritet inte förekommer mellan de oberoende variablerna i vår multipla OLS-regression.

Autokorrelation

En felkälla som kan uppstå i en multipel OLS-regression är autokorrelation. Autokorrelation beskriver det fel som uppstår till följd av att det finns en brist på oberoende mellan värdena för de enskilda observationerna. Detta är ett vanligt förekommande problem i tidsserier, där värdet på en variabel vid tidpunkten (t_1) nästan per definition är beroende av värdet vid (t_0). Exempelvis börsens värde på en tisdag är alltid beroende av dess värde på måndag. För att regressionsmodellens resultat skall vara acceptabelt, måste autokorrelation uteslutas (Djurfeldt m.fl., 2003).

Genom ett så kallat Durbin-Watson test kan man undersöka om eventuell autokorrelation existerar i datamängden. Testet utförs genom att testa hypoteser kring korrelationen (ρ) mellan residualerna. Är korrelationen $\rho > 0$ förkastas nollhypotesen och autokorrelation existerar i datamängden.

I Durbin-Watson testet omvandlas korrelationskoefficienten till en "statistika" (D-W värde), där ett korrelationsvärde $\rho = 0$ motsvaras av ett värde på cirka två. Vid ett värde på två existerar alltså inte någon autokorrelation i datamängden, medan ett värde på noll tyder på att det existerar autokorrelation i densamma (Westerlund, 2005). För vår multipla OLS-regression ges ett D-W värde på 2,098, vilket indikerar att det inte existerar några problem med autokorrelation i vår datamängd.

Normalfördelning

En förutsättning för en multipel OLS-regression är att residualen e_i är normalfördelad, det vill säga att $\varepsilon_j \sim N(0, \sigma^2)$. Normalfördelningen kan testas genom att man utför ett så kallat Jarque-Bera test, vilket undersöker skevhet och toppighet för residualernas sannolikhetsfördelning. I Jarque-Beta testet genomförs ställs nollhypotesen att residualerna är normalfördelade mot alternativhypotesen om att de inte är det. Vår data har skevhet på 0,32 och toppighet på 3,36, vilka bör ligga nära noll för skevhet respektive nära tre för toppighet.

Tabell 8. Jarque-Beras test.

Jarque-Beras test		
Modell	$\chi^2(2)$	<i>p</i> -värde
OLS-regression	4,68	0,0962

För vår multipla OLS-regression ligger $\chi^2(2)$ -värdet på 4,68 under det kritiska värdet på 5,99 ($\chi^2_{2; 0,05}$). Detta gör att vi kan acceptera nollhypotesen, det vill säga enligt Jarque-Beras test är residualerna normalfördelade för vår multipla OLS-regression.